

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University

Journal of Faculty of Education

2026, 26(2), 1226 –1256. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2026..-1701215>

Türkiye’de Okul Öncesi Dönemde Dijital Medya Araştırmaları: 2014-2024 Yıllarına İlişkin Bir İnceleme

Digital Media Research in the Preschool Period in Turkey: A Review of the Years 2014-2024

Pınar AKSOY¹ Edanur AÇAR²

Geliş Tarihi (Received): 17.05.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 21.06.2026

Yayın Tarihi (Published): 30.06.2026

Öz: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi dönemde dijital medya ile ilgili 2014-2024 yılları arasında yapılmış araştırmaları bütüncül bir yaklaşımla inceleyerek bu araştırmaların; yıllara, araştırma türlerine, lisansüstü eğitim tezlerinin üniversitelere ve anabilim dallarına, yöntemsel özelliklerine, ele aldıkları bağımlı ve bağımsız değişkenlere göre dağılımlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen çalışmalar doküman inceleme yöntemiyle incelenmiştir. Veri toplama sürecinde, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, Google Scholar, DergiPark ve Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) çevrimiçi veritabanlarında “dijital medya” ve “okul öncesi dönem” temelli anahtar kelimeler kullanılarak tarama yapılmıştır. Araştırmaya, erişime açık ve Türkçe yayımlanmış 46 makale, 35 yüksek lisans tezi, 3 doktora tezi, 3 bildiri ve 2 uzmanlık tezi olmak üzere toplamda 89 çalışma dâhil edilmiştir. Çalışmalar, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Dijital Medya Üzerine Çalışma İnceleme Formu” doğrultusunda belirlenen kriterlere göre incelenmiş; elde edilen veriler betimsel içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların en yoğun 2022 yılında (f=15), en az 2014 ve 2016 yılları arasında (f=4) yayımlanırken, büyük ölçüde makale formatında (f=46), en az ise uzmanlık tezi (f=2) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Yöntemsel açıdan incelendiğinde, çalışmaların çoğunlukla nicel desenle (f=49) yürütüldüğü, karma desenin (f=17) ise görece daha az tercih edildiği ve örnek seçiminde en sık kolay ulaşılabilir örnekleme (f=28) kullanıldığı görülmüştür. Hedef kitle açısından bakıldığında, çalışmaların çoğunlukla ebeveynlere (f=30) ve çocuklara (f=30) odaklandığı; en az da çocuk ve kardeşlerini (f=1) kapsayan çalışmaların yapıldığı saptanmıştır. Veri toplama araçları bakımından bahsi geçen çalışmalarda ölçeklerin (f=46) yaygın olarak kullanıldığı, gözlem yönteminin ise (f=7) daha sınırlı yer aldığı ortaya konmuştur. En sık kullanılan ölçeğin Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (f=15), en az kullanılan ölçeklerin de Saldırganlık Yönelim Ölçeği ile Problem Çözme Becerileri Ölçeği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, okul öncesi dönemde dijital medya kullanımının etkilerini daha kapsamlı bir biçimde ele alan, nitel ve karma desenlerle desteklenen, veri toplama araçları açısından çeşitlendirilmiş araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, dijital medya kullanımına yönelik aile ve çocuk merkezli müdahale programlarının geliştirilmesi, bu programların etkililiğinin deneysel çalışmalarla değerlendirilmesi ve ayrıca Türkiye’nin farklı bölgelerinde yürütülecek araştırmalarla bölgesel gereksinimlerin belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, Dijital medya, Sistematiik derleme, Medya kullanımı.

&

Abstract: The purpose of this study is to examine research conducted in Turkey on digital media in the preschool period between 2014 and 2024 using a holistic approach, and to reveal the distribution of these studies according to year, research type, the universities and departments where graduate theses were completed, methodological characteristics, and the dependent and independent variables they addressed. To achieve this objective, studies identified through criterion sampling were analyzed using the document review method. During the data collection process, a search was conducted in the online databases of the Higher Education Council’s National Thesis Center, Google Scholar, DergiPark, and the National Academic Network and Information Center (ULAKBİM) using the keywords “digital media” and “preschool period.” A total of 89 studies were included in the research, comprising 46 open-access articles published in Turkish, 35 master’s theses, 3 doctoral dissertations, 3 conference papers, and 2 specialist theses. The studies were reviewed according to criteria established in the “Digital Media Study Review Form” developed by the researchers; the data obtained were analyzed using descriptive content analysis. The results of the study revealed that studies on digital media were published most frequently in 2022 (f=15) and least frequently between 2014 and 2016 (f=4); they were predominantly in the form of articles (f=46) and least frequently as specialist theses (f=2). From a methodological perspective, it was observed that the majority of the studies were conducted using a quantitative design (f=49), while mixed-methods designs (f=17) were relatively less common, and convenience sampling (f=28) was the most frequently used sampling method. In terms of the target audience, it was found that the studies mostly focused on parents (f=30) and children (f=30); the fewest studies (f=1) included both children and their siblings. In terms of data collection tools, it was revealed that scales (f=46) were widely used in the studies in question, while the observation method (f=7) was used to a more limited extent. It was concluded that the most frequently used scale was the Digital Game Addiction Tendency Scale (f=15), while the least frequently used scales were the Aggression Orientation Scale and the Problem-Solving Skills Scale. Based on these findings, there is a need for research that addresses the effects of digital media use in the preschool period more comprehensively, supported by qualitative and mixed-methods designs, and utilizing a variety of data collection tools. In this regard, it is recommended that family- and child-centered intervention programs targeting digital media use be developed, that the effectiveness of these programs be evaluated through experimental studies, and that regional needs be identified through research conducted in different regions of Turkey.

Keywords: Preschool period, Digital media, Systematic review, Media use.

Atıf/Cite as: Aksoy, P. & Açar, E. (2026). Türkiye’de okul öncesi dönemde dijital medya araştırmaları: 2014-2024 yıllarına ilişkin bir inceleme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 1226-1256. DOI: 10.17240/aibuefd.2026..-1701215.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu makale, 8-10 Mayıs 2024 tarihlerinde Tokat, Türkiye’de düzenlenen Uluslararası Tıp, Eczacılık, Tarım, Gıda, Ormanlık, Çevre ve Mühendislikte Bilişim Teknolojileri Kongresi’nde (INFTEC-2024) sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın geliştirilmiş versiyonudur.

¹ Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Pınar AKSOY, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, aksoypnr@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6107-3877

² Edanur AÇAR, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, edanury553@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7069-208X

1. GİRİŞ

Son yıllarda teknolojiadaki hızlı gelişmeler ve dijitalleşme süreci, toplumsal yapıyı önemli ölçüde dönüştürmüş ve kuşakların dünyayı algılama biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Bu dönüşümün temelinde, gündelik yaşam pratiklerinin dijital teknolojilerle bütünleştiği ve bireylerin iletişim, öğrenme ve etkileşim süreçlerini kökten değiştiren dijital dönüşüm olgusu yer almaktadır. Dijital dönüşüm, analog süreçlerin yerini dijital altyapılara bırakması; bilgiye erişimin hızlanması; medya, eğitim ve sosyalleşme süreçlerinin dijital araçlar üzerinden gerçekleşmesi anlamına gelmektedir (Aşkın Bozkurt, 2023; Vial, 2019). Bu noktada dijitalleşme yalnızca araçların değişmesini değil; aynı zamanda bireylerin günlük rutinlerinin, öğrenme biçimlerinin ve etkileşim dinamiklerinin dönüşmesini de kapsamaktadır. Bu kapsamda “dijital dönüşüm” olarak bahsi geçen bu süreç, bireylerin bilgiye erişim, öğrenme ve sosyal iletişim süreçlerini yeniden yapılandırmaktadır.

Bu köklü değişim, tüm yaş gruplarının ilgisini çekmekle birlikte, özellikle çocuklar için de sürekli bir merak unsuru ve dikkat çekici bir kaynak hâline gelmektedir. Bu geniş dönüşümün etkilendiği grupların başında okul öncesi dönem gelmektedir (Holloway vd., 2015; Yıldırım, 2021; Yiğit & Günüş, 2020). Çünkü bu dönem, çocukların çevrelerini keşfettikleri, öğrenmenin hızlı gerçekleştiği ve duyuşal uyarıcılara karşı yüksek hassasiyet gösterdikleri kritik bir gelişim evresidir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Bu dönemde çocuklar özellikle renkli, hareketli ve sesli uyarılara karşı doğal bir yönelim gösterirler. Piaget’ye göre 2-7 yaş arasındaki çocuklar, sezgisel düşünme döneminde oldukları için somut ve dikkat çekici görsel uyarılarla daha kolay etkileşime girmektedir (Piaget, 1964). Bu gelişimsel özellikler dikkate alındığında, dijital medya içeriklerinin okul öncesi dönem çocuklarında güçlü bir çekicilik yaratmasının, onların duyuşal uyarıcılara yüksek duyarlılık göstermeleri ve görsel açıdan zengin materyallerle daha kolay etkileşime girmeleri ile doğrudan ilişkili olduğu öne çıkmaktadır. Dijital medya içeriklerindeki animasyonlar, hareketli sahneler ve canlı görseller okul öncesi çocukların dikkatini hızla çekerek güçlü bir merak duyusunu uyandırmakta ve bilişsel süreçlerini harekete geçirmektedir. Nitekim dijital medya ve görsel içerikler, çocukların dikkatini çekerek onların nesnelere, olaylara ve dilsel simgelere erken yaşta maruz kalmalarına aracılık etmektedir (Anderson & Subrahmanyam, 2017). Bu kapsamda, dijital içeriklerin çocukların gelişim ve öğrenme süreçleriyle uyumlu olması ve desteklenen bir öğrenme hedefi bağlamında aktif katılımı, etkileşimli, yönlendirici ve yetişkin rehberliğinde kullanıldığı durumlarda öğrenme potansiyelini arttıracak ve daha etkili olacaktır (Hirsh-Pasek vd., 2015).

Öğrenmenin temellerinin ailede atıldığı ve okul öncesi eğitim kurumlarıyla birlikte şekillendiği düşünüldüğünde, dijital teknolojilerin bu süreçteki rolü daha da önemli hâle gelmektedir (Yıldız & Akyel, 2024). Teknoloji, hayatın birçok alanında olduğu gibi eğitim-öğretim sürecinin de ayrılmaz bir parçası hâline gelmiş; okul öncesi dönemi kapsayacak şekilde kullanımı giderek yaygınlaşmış ve üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri durumuna gelmiştir (Öner, 2020; Seferoğlu & Akbıyık, 2009). Okul öncesi eğitimde kullanılan bilgisayar, tablet ve benzeri teknolojik araçlar; içerdiği hareketli görseller, animasyonlar ve videolar sayesinde çocukların merak duyusunu, yaratıcılığı ve keşfetme isteğini harekete geçirerek öğrenme sürecini daha eğlenceli ve kalıcı duruma getirebilmektedir (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2023). Ayrıca bu teknolojik araçların, hatalara anında geribildirim verebilen bir yapıda olması da çocukların kısa sürede doğru öğrenmelere ulaşmasına katkı sağlamaktadır.

Bütün bu unsurlar birlikte ele alındığında, okul öncesi dönemde teknolojinin eğitim sürecini destekleyici bir araç olarak kullanılması günümüz koşullarında önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (İnci & Kandır, 2017). Ancak teknolojinin eğitimde artan rolü, çocukların medya ile etkileşim düzeylerini de önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle yetişkinlerin yoğun olarak kullandığı iletişim araçlarının etkisiyle çocuklar, medya ile daha fazla etkileşim kuran, yeni medyanın etkilerine açık, en fazla zamanı harcayan ve en hevesli kullanıcılar hâline gelmiştir (Özkan, 2016; Yılmaz & Güney, 2021). Bu durumun bir sonucu olarak çocuklar da televizyon, bilgisayar ve benzeri teknolojik cihazlarla geçmişe kıyasla çok daha fazla vakit geçirmektedir (Ergüney, 2017).

Bu yaygın kullanımın bir sonucu olarak, teknolojinin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri hem olumlu hem olumsuz yönleri yürütülen çeşitli araştırmalarda ele alınmıştır. Literatürde teknolojinin okul öncesi eğitimde kullanımının çocukların öğrenme düzeylerini ve öğrenmeye karşı ilgilerini artırdığını gösteren

birçok çalışma bulunmaktadır (Huffstetter vd., 2010). Olumlu etkileri ortaya koyan çalışmalar, dijital medya ekranlarının uygun içeriklerle kullanıldığında çocukların öğrenmeleri üzerinde kalıcı ve destekleyici etkiler yarattığını vurgulamaktadır (Gözen vd., 2021; Tutkun, 2021). Ayrıca, bebeklerin ekran başındaki ebeveynleriyle birlikte izledikleri içeriklerin yeni bilgileri öğrenmelerini kolaylaştırdığına dair sonuçlar mevcuttur (Plowman & Stephen, 2014). Benzer şekilde, uygun içeriklerle ve belirli bir zaman sınırıyla kullanılan teknolojik araçlar, çocukların bilişsel, dilsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamakta; okul öncesi dönemdeki hazırbulunmuşluklarını olumlu yönde etkilemektedir (Lerner & Barr, 2014). Bu çerçevede, teknolojinin kontrollü ve pedagojik amaçlarla yapılandırılması ile çocukların erken öğrenme deneyimlerine anlamlı ve geliştirici katkılar sunduğu görülmektedir (Işıkoğlu & Ergenekon, 2021).

Bununla birlikte, dijital medya kullanımının olumsuz yönleri üzerine de birçok araştırma bulunmaktadır. Cordes ve Miller (2000), dijital medya araçlarından biri olan bilgisayarın çocuklar için önemli bir sağlık riski oluşturduğunu belirterek, bu durumun çocukların yaşamlarında beklenmedik ve ciddi bir şekilde olumsuz etkilere yol açacağını ifade etmiştir. Yapılan başka bir çalışmada (Lissak, 2018), çocukların aşırı medya kullanımı ile dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) arasında bir bağlantı olduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca dijital oyun sürelerinin artışıyla birlikte çocukların antisosyal ve saldırgan davranışlarda yükselme olduğu ve beraberinde sosyal uyum problemlerinin arttığı gözlemlenmiştir (Bilgi, 2005). Benzer şekilde Mansız ve Kolburan (2022) şiddet temalı dijital oyunların çocuklarda saldırganlık davranışlarını artırdığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, dijital çağda büyüyen çocukların yaşadığı bu deneyimlerin uzun vadede dikkat dağınıklığı, sosyal beceri yetersizliği, teknoloji bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlükleri gibi çeşitli sorunlara zemin hazırlayabileceği öngörülmektedir (Arslan vd., 2014). Bu nedenle, teknolojinin yaşa uygun biçimde ve dikkatle belirlenmiş yönergeler doğrultusunda kullanılması, olası riskleri azaltmak ve çocukların dijital medyadan en etkili şekilde yararlanmasını sağlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır (Alper, 2024; American Academy of Pediatrics, 2016).

Son yıllarda Türkiye'de ve dünyada dijital medya ile ilgili yapılan çalışmaların artması, bu alana olan akademik ilginin giderek güçlendiğini göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönemde dijital medya kullanımına dair araştırmalar, çocukların gelişim süreçleri hakkında önemli veriler sunmakta; dijital medyanın sosyal beceriler, öğrenme süreçleri ve aile içi etkileşim gibi çok boyutlu faktörler üzerine etkilerine ışık tutmaktadır (Aşkın Bozkurt, 2023; Tosuntaş vd., 2019). Bununla birlikte, Türkiye'de eğitim teknolojileri üzerine farklı yaş grupları üzerinde yapılan çalışmaların genellikle ölçek temelli nicel analizler veya gözlem yöntemleriyle gerçekleştirilmiş olup, dijital medya kullanımının farklı boyutlarını karşılaştırmalı ve sistematik biçimde ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür (Sabuncu vd., 2023). Bu doğrultuda, dijital medya konusundaki birikimlerin doğrudan okul öncesi dönem çocuklarına ilişkin özgün bir alt yapı oluşturacak yeterli kapsam ve derinlikte olmadığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, okul öncesi dönemde dijital medya alanındaki literatürün sınırlı ve derinlik açısından yetersiz olması hem eğitim politikalarını hem de sınıf içi uygulamaları yönlendirecek sağlam bir kanıt temelini oluşturmasını güçleştirmektedir (bkz. OECD, 2025). Bu nedenle, okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılan güncel çalışmaların sistematik bir incelemesi, dijital medya kullanımının etkilerinin ve yönetsel tercihlerinin daha net anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca okul öncesi eğitim literatüründeki mevcut boşlukların ve araştırma eğilimlerinin ortaya konulması, dijital medyanın eğitimde nasıl daha işlevsel kullanılabilmesine ilişkin yol gösterici bilgiler sunacaktır. Bu kapsamda yapılacak güncel ve kapsamlı analizler, dijital medya temelli öğretim yaklaşımlarının etkililiğini artırmaya yönelik yeni müdahale alanlarının belirlenmesinde önemli bir rol oynayacak; aynı zamanda eğitimcilerin okul öncesi çocukların dijital medya kullanımını dikkate alan daha etkili ve kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri tasarlamalarına rehberlik edecektir.

Bu doğrultuda, yürütülen bu çalışmada Türkiye'de dijital medya kullanımının çeşitlendiği, teknolojik erişimin hızla arttığı ve okul öncesi dönem çocuklarının medya deneyimlerinde belirgin dönüşümlerin yaşandığı süreci kapsaması amacıyla son 10 yıllık dönem özellikle odak noktası olarak seçilmiştir. Bu nedenle çalışma, alanyazınındaki güncel eğilimleri görünür kılmak ve dijital dönüşümün okul öncesi eğitim araştırmalarına nasıl yansımalarını sistematik biçimde incelemek üzere, 2014-2024 yılları arasında

yayımlanmış çalışmaları kapsamına almıştır. Böylece hem mevcut bilgi birikiminin genel yönelimlerinin hem de alanda süregelen boşlukların daha sağlıklı biçimde belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın temel problem cümlesi, “Türkiye’de okul öncesi dönemde dijital medya ile ilgili 2014-2024 yılları arasında yapılmış araştırmaların çeşitli özelliklerine (yıllarına, araştırma türlerine, lisansüstü eğitim tezlerinin üniversitelere ve anabilim dallarına, yöntemsel özelliklerine ve ele aldıkları bağımlı-bağımsız değişkenlere) göre dağılımları nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de okul öncesi dönemde dijital medya ile ilgili 2014-2024 yılları arasında yapılan araştırmaları bütüncül bir yaklaşımla incelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda, aşağıdaki alt amaç sorularına yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi dönemde dijital medya ile ilgili yapılan çalışmaların yıllarına, araştırma türlerine ve bu kapsamda yürütülen lisansüstü eğitim tezlerinin de üniversitelere ve anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
2. Bu çalışmaların yöntemsel özelliklerinin (araştırma yöntemleri, örneklem grupları, örneklem sayıları, örneklem seçim yöntemleri, veri toplama araçları, kullandıkları ölçekler ve veri analiz yöntemleri) dağılımları nasıldır?
3. Çalışmalarda yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenler hangi kavramsal alanlarda yoğunlaşmakta ve bu değişkenlerin dağılımları nasıldır?

1.2. Araştırmanın önemi

Okul öncesi dönemde çocuklar hızla gelişen dijital teknolojilerle tanışmaktadır. Özellikle televizyon ve masaüstü bilgisayar gibi geleneksel ekranların yanı sıra, akıllı telefonlar ve tabletler gibi mobil cihazlarla da etkileşimlerinin artması, dijital medyanın çocukların günlük yaşamında daha merkezi bir konuma yerleşmesine neden olmaktadır. Dijital araçlarla geçirilen zamanın artması, çocukların hem sosyal çevrelerinden hem de akranlarından giderek uzaklaşmasına yol açmakta; bu durum, okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini nasıl etkilediğine yönelik araştırmaların önemini artırmaktadır. Oyun oynanacak mekânların ve arkadaş çevrelerinin kapalı alanlardaki dijital oyunlarla yer değiştirmesi, fiziksel etkinliklerin azalması ve dış mekân etkileşimlerinin sınırlanması, eğitim ve gelişim bağlamında dikkatle incelenmesi gereken önemli bir konudur (Paudel vd., 2017; Rosen vd., 2014; Ünsal, 2019). Okul öncesi dönemin, beynin hızla geliştiği ve çevresel uyaranlara en açık olduğu kritik bir gelişimsel aşama olması, dijital medyanın çocuklar üzerindeki etkilerinin yalnızca süre ve sıklık açısından değil, aynı zamanda içerik türü, etkileşim düzeyi ve yetişkin rehberliği bağlamında da değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bununla birlikte, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri, dijital okuryazarlık becerileri ve teknolojiye erişim imkânlarındaki farklılıklar, çocukların dijital deneyimlerinin niteliğini belirleyen önemli etmenlerdir. Bu nedenle, dijital medyanın “dijital uçuruma” yol açmaksızın çocuklara zengin öğrenme fırsatları sunabilmesi ve eşitsizliklerin azaltılmasına katkıda bulunabilmesi için, alanda dijital medyanın kullanım biçimlerinin ve saha uygulamalarındaki etkileşimlerin incelenmesi bu noktada kilit bir adımdır.

Dijital medyanın çocukların gelişim süreçleri üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek için Türkiye’deki “dijital medya” ve “okul öncesi dönem” özelinde yürütülen çalışmaların sistematik bir şekilde ele alınması, alanın mevcut durumunun ve potansiyel gelişim alanlarının belirlenmesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu araştırma, 2014-2024 yılları arasında okul öncesi dönemde dijital medya konusunu ele alan mevcut çalışmaları inceleyerek, bu alandaki eğilimleri, boşlukları ve yoğunlaşılan temaları kapsamlı bir biçimde ortaya koymaktadır. Araştırma türleri, yöntemler, örneklem özellikleri, veri toplama araçları, analiz teknikleri ve bağımlı-bağımsız değişkenler gibi birçok boyutun incelendiği bu derleme, Türkiye’de dijital medya alanındaki akademik üretimin yapısını da gözler önüne sermektedir. Araştırma, bu yönüyle yalnızca mevcut literatürü özetlemekle kalmamakta, aynı zamanda alandaki metodolojik çeşitliliği ve

gelişimsel yönelimleri ortaya koyarak gelecekte yapılacak derinlemesine araştırmalar için yol gösterici olmaktadır. Ayrıca okul öncesi dönemde dijital medya kullanımının çocuğun gelişim alanlarına olan etkisinin ne şekilde araştırıldığına dair kapsamlı veriler sunması, araştırmacılar, eğitimciler ve politika yapımcılar için önemli bir rehberlik işlevi görmektedir. Bu yönüyle çalışma, dijital medyanın okul öncesi eğitimdeki konumunu ve çocuk gelişim süreçlerindeki rolünü bilimsel temelde anlamaya dönük bütüncül bir bakış açısı ortaya koyarak alanyazınına yol gösterici nitelikte kanıta dayalı bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın deseni

Türkiye'de okul öncesi dönemde dijital medya üzerine 2014-2024 yılları arasında yayımlanmış çalışmaların sistematik biçimde incelenmesine yönelik bu araştırma, sistematik derleme yöntemiyle desenlenmiştir. Sistematik derleme, belirli bir araştırma sorusuna yanıt bulmak amacıyla ilgili literatürün önceden belirlenmiş ölçütler çerçevesinde kapsamlı biçimde taranmasını, seçilen çalışmaların sistematik olarak kodlanmasını ve elde edilen bulguların bütüncül bir bakış açısıyla sentezlenmesini kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntem, araştırma sürecinin şeffaf, yeniden üretilebilir ve önyargıdan uzak biçimde yürütülmesini esas alarak alanyazındaki mevcut birikimin nesnel bir değerlendirmesini sunmaktadır. Sistematik derleme çalışmalarında veriler, doküman inceleme tekniği aracılığıyla toplanmakta; seçilen çalışmalar belirli kategoriler altında kodlanarak betimsel istatistiklerle analiz edilmektedir (Gough vd., 2012; Petticrew & Roberts, 2006). Bu çerçevede çalışmada, erişilen dijital medya üzerine yapılmış araştırmaların sistematik biçimde okunmasını, sınıflandırılmasını ve analiz edilmesini kapsayan doküman inceleme tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman inceleme, bu çalışmada sistematik derleme sürecinin veri toplama aracı işlevini üstlenmiştir.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Çalışma grubu, çalışma amacına uygun olarak ölçüt örnekleme yöntemi doğrultusunda belirlenen belirli kriterlere göre araştırmaların seçilmesiyle oluşturulmuştur. Bu seçim sürecinde,

- (a) dijital medya konusunu ele alan,
- (b) 2014-2024 yılları arasında yayımlanmış ve dolayısıyla güncel olan,
- (c) okul öncesi dönemi hedef alan,
- (d) Türkiye bağlamında yürütülmüş çalışmalar olması temel ölçütler olarak ele alınmıştır.

Böylelikle bu çalışmada, çalışma kapsamına dâhil edilen çalışmalar yayımlandıkları dergi veya veri tabanına göre değil, içeriklerinde yer verdikleri bağlama göre seçilmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'de yayımlanmış olsa bile Türkiye dışında yürütülen çalışmalar da kapsam dışı bırakılmıştır.

Bu çerçevede, son 10 yılda (2014-2024 yılları arasında) Türkiye'de okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaları tespit etmek amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, Google Scholar, DergiPark ve Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda, belirlenmiş ölçütler doğrultusunda seçim kriterlerine uygun açık erişime sahip/ulaşılabilir tüm çalışmalar, bu araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Bu kapsamda, son 10 yıldan daha öncesinde (2014 yılından önce) yayımlanmış, okul öncesi döneme odaklanmayan ve Türkçe dışında farklı bir dilde yayımlanmış olan çalışmalar çalışma kapsamına alınmamıştır. Çalışmada son 10 yılda yayımlanan çalışmalara erişimin bir seçim ölçütü olarak belirlenmesi ise güncel ve geçerli bilgileri sunarak çalışmanın geçerliliğini artırmaya yöneliktir. Ayrıca çalışmada Türkçe olarak yazılmış çalışmaların bir ölçüt olarak yer alması da Türkçe yazılmış kaynakların yeterliliği ve yerel uygulamaların doğru bir şekilde analiz edilmesi için gerekli görülmüştür. Sonuç olarak, çalışma grubunda toplam 89 araştırma yer almakta olup bunlar 46 makale, 35 yüksek lisans tezi, 3 doktora tezi, 3 bildiri ve 2 uzmanlık tezi olarak çeşitlenmiştir.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Veri toplama süreci, okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmalara ulaşmak ve bu çalışmaları ayrıntılı şekilde incelemek amacıyla çeşitli veri tabanları ve arama kriterleri belirlenerek başlamıştır. Tarama işlemi sırasında, araştırmalar için aşağıdaki kaynaklar kullanılmıştır:

- (1) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>),
- (2) Google Scholar,
- (3) DergiPark,
- (4) Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM).

İlgili çalışmalara ulaşmak için veri tabanlarında “medya”, “dijital medya”, “çocuklarda medya kullanımı”, “okul öncesi dönemde dijital medya”, “okul öncesi dönemde medya kullanımı” gibi anahtar kelimelerle arama yapılmıştır.

2.3.1. Dijital Medya Üzerine Çalışma İnceleme Formu

Çalışmanın amacı doğrultusunda, veriler "Dijital Medya Üzerine Çalışma İnceleme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Bu form, araştırmacılar tarafından literatür taraması ve önceki çalışmaların derinlemesine incelenmesiyle oluşturulmuş ve ardından bir okul öncesi eğitimi, bir çocuk gelişimi ve bir de öğretim teknolojileri alanında görev yapmakta olan öğretim üyelerinden oluşan uzmanların görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, çalışmada teorik temeli güçlü ve kapsam geçerliliği sağlanmış bir veri toplama aracının kullanılması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu form, çalışma grubunda yer alan her bir çalışmayı; yılı, araştırma türü, lisansüstü eğitim tezlerinin de yürütüldüğü üniversite ve anabilim dalı, araştırma yöntemi, örneklem grupları, örneklem sayısı, örneklem seçim yöntemi, veri toplama araçları, (varsa kullanılan ölçekler), veri analiz yöntemi ve ele alınan bağımlı-bağımsız değişkenler bağlamında değerlendirmeye yönelik 12 temel kriter yer almaktadır. Bu süreçte, 2014-2024 yılları arasında yayımlanan tüm ilgili çalışmaların başlıkları, özetleri ve tam metinleri dikkatle incelenmiş ve toplanan veriler inceleme formuna kaydedilmiştir. Ele alınan araştırmalar, iki araştırmacı ile ortak olarak Dijital Medya Üzerine Çalışma İnceleme Formu’na aktarılmış ve yapılan değerlendirmeler herhangi bir hata veya çelişki olmaması için bir kez daha tekrar edilerek kontrol edilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Çalışma kapsamında incelenen çalışmalardan elde edilen verilerin analizinde, betimsel içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Sistematik derleme çalışmalarında sıklıkla başvurulan bu yöntem, mevcut literatürün haritalandırılmasını sağlayarak hem alanın güncel durumunu yansıtan hem de geleceğe yönelik öneriler geliştirilmesine katkı sunan bir araç işlevi görmüştür (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar, "Dijital Medya Üzerine Çalışma İnceleme Formu"ndaki belirlenen kriterlere göre, sistematik bir şekilde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, ilgili alt amaç sorusuna göre belirli kategorileri içerecek şekilde yapılmıştır. Her bir çalışma, bu kategorilere göre değerlendirilmiş ve elde edilen veriler de frekans (f) ve yüzde (%) değerleriyle betimsel istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, verilerin daha açık ve anlaşılır bir şekilde sunulabilmesi için tablolar hâlinde düzenlenmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışma, insan katılımcı içermeyip yalnızca mevcut literatürün derlenmesine ve incelenmesine dayandığından etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

Çalışma amacı doğrultusunda incelenen çalışmalar, belirli başlıklar ve tablolar dâhilinde aşağıda sunulmuştur.

Çalışmaların Yıllarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımına ilişkin bulgular, Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Toplam
n	4	5	4	6	10	10	8	9	15	12	6	89
%	4,4	5,6	4,4	6,7	11,2	11,2	8,9	10,1	16,8	13,4	6,7	100

Tablo 1'deki yer alan 2014-2024 yılları arasındaki çalışmalara ilişkin dağılım incelendiğinde, yürütülen çalışmaların en yoğun şekilde 2022 yılında gerçekleştirildiği (%16,8) görülmüştür. Benzer şekilde, 2018 ve 2019 yıllarında %11,2, 2023 yılında ise %13,4 oranında çalışma yapıldığı; bu yıllarda araştırma yoğunluğunun görece yüksek olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, 2014 ve 2016 yılları %4,4 ile en az çalışmanın yapıldığı dönemler olarak öne çıkmaktadır. Diğer yıllarda ise çalışma sayılarının daha dengeli bir dağılım gösterdiği ve araştırma faaliyetlerinin belirli bir düzenlilik içinde sürdürüldüğü gözlemlenmiştir.

Çalışmaların Türlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların türlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 2'de incelenmiştir.

Tablo 2.

Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımları

	f	%
Makale	46	51,7
Yüksek Lisans Tezi	35	39,3
Doktora Tezi	3	3,4
Bildiri	3	3,4
Uzmanlık Tezi	2	2,2
Toplam	89	100

Tablo 2'de yer alan çalışma türlerine göre yapılan analizde, makaleler %51,7 oranıyla en yaygın çalışma türü olarak öne çıkmıştır. Bunu takip eden yüksek lisans tezleri ise %39,3 oranıyla önemli bir paya sahiptir. Doktora tezleri ve bildirimler ise toplamda yalnızca %3,4 oranında yer alırken, uzmanlık tezleri de %2,2 ile daha düşük bir oranda temsil edilmiştir. Uzmanlık tezlerinden Toksoy (2018), dijital medyanın 18 ay-3 yaş arası çocukların dil, bilişsel ve motor gelişimlerine etkisini incelemiş, anket ve gelişim testleriyle ebeveyn tutumlarını değerlendirmiştir. Kılıç (2017) ise 1-60 ay arası çocukların mobil medya cihazı kullanım sıklığını, kullanım nedenlerini ve sosyoekonomik değişkenlerle ilişkisini araştırmıştır.

Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yürütüldükleri Üniversitelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış lisansüstü eğitim tezlerinin yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımlarına ilişkin bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3.

Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yürütüldüğü Üniversitelere Göre Dağılımları

	f	%
Gazi Üniversitesi	6	15,0
Pamukkale Üniversitesi	4	10,0
Maltepe Üniversitesi	3	7,5
Marmara Üniversitesi	3	7,5
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	5,0
Ankara Üniversitesi	2	5,0
Üsküdar Üniversitesi	1	2,5
Dumlupınar Üniversitesi	1	2,5
Mardin Artuklu Üniversitesi	1	2,5
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	2,5
Hacettepe Üniversitesi	1	2,5
Uludağ Üniversitesi	1	2,5
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	2,5
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	2,5
Karatay Üniversitesi	1	2,5
Medipol Üniversitesi	1	2,5
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	2,5
İnönü Üniversitesi	1	2,5
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	2,5
Trakya Üniversitesi	1	2,5
Yeditepe Üniversitesi	1	2,5
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	2,5
Çağ Üniversitesi	1	2,5
Uşak Üniversitesi	1	2,5
*Dr. Sami Ulus Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1	2,5
Bartın Üniversitesi	1	2,5
Toplam	40	100

*Sağlık Bakanlığı'na bağlı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu bünyesinde yürütülmüş uzmanlık tezi niteliğindedir.

Üniversitelere göre yürütülen lisansüstü eğitim tezlerinin dağılımları incelendiğinde, Gazi Üniversitesi %15,0 oranıyla en fazla çalışmanın gerçekleştirildiği kurum olarak öne çıkmaktadır. Bunu %10,0 ile ikinci sırada Pamukkale Üniversitesi takip etmekte iken diğer yüksek oranlı üniversiteler arasında %7,5 ile Maltepe Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi yer almaktadır. Bununla birlikte, Dumlupınar, Üsküdar, Mardin Artuklu, Dokuz Eylül, Hacettepe, Uludağ, Van Yüzüncü Yıl ve Yıldız Teknik gibi diğer üniversitelerin her biri ise %2,5 oranında çalışmayla alanyazına katkıda bulunmuştur.

Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yürütüldükleri Anabilim Dallarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış lisansüstü eğitim tezlerinin yürütüldüğü anabilim dallarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4.

Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yürütüldüğü Anabilim Dallarına Göre Dağılımları

	f	%
Temel Eğitim	19	47,5
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı	5	12,5
İlköğretim Anabilim Dalı	4	10,0
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	3	7,5
Psikoloji Anabilim Dalı	3	7,5
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı	1	2,5
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı	1	2,5
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı	1	2,5
Yeni Medya ve Gazetecilik Anabilim Dalı	1	2,5
Eğitim Yönetimi ve Denetim Anabilim Dalı	1	2,5
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı	1	2,5
Toplam	40	100

Yürütülen lisansüstü eğitim tezlerinin anabilim dallarına göre dağılımlarına bakıldığında (Tablo 4), en yüksek oranın %47,5 ile Temel Eğitim Anabilim Dalı’na (Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı) ait olduğu görülmektedir. Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı %12,5 oranı ile ikinci sırada yer alırken, İlköğretim Anabilim Dalı ise %10’luk bir paya sahiptir. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Psikoloji Anabilim Dallarının her biri %7,5 oranında temsil edilirken diğer anabilim dallarının ise %2,5 gibi daha düşük oranlarla yer aldığı görülmektedir.

Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgulara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5.

Çalışmaların Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımları

	f	%
Nicel	49	55,1
Nitel	23	25,8
Karma	17	19,1
Toplam	89	100

Tablo 5’teki bulgulara göre, dijital medya üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmının (%55,1) nicel yöntemlere dayalı olduğu görülmektedir. Örneğin, Bakırcı (2024) okul öncesi dönem çocuklarının problemleri medya kullanımları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine yaptığı çalışmada, Problemleri Medya Kullanım Ölçeği’ni (PMKÖ) kullanarak aradaki ilişkiyi incelemiştir. Ayrıca ebeveynlerin medya aracılık davranışlarının çocukların dijital oyun bağımlılığına etkisini belirlemeye yönelik bir çalışmada, Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği ve Dijital Oyun Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır (Çalhan, 2023). Nitel araştırma yöntemleri ise çalışmalarda %25,8 oranında kullanılmıştır. Örneğin, tablet bilgisayarların okul öncesi eğitimde destek materyali olarak kullanılmasına yönelik olarak yürütülen nitel bir çalışmada, 4-5 yaş grubundaki çocukların eğitimde tablet bilgisayarlarla etkileşimleri

doğal ortamlarında yapılan gözlemlerle değerlendirilmiştir (Şahin vd., 2015). Karma yöntemlere ise %19,1 oranında başvurulmuştur. Nitekim dijital medya kullanımının okul öncesi çocuklar üzerindeki etkilerini araştıran bir çalışmada, hem anketler yoluyla nicel veri toplanmış hem de çocukların medya kullanım alışkanlıkları üzerine yapılan gözlemlerle nitel veri elde edilmiştir (Özdemir Ürün & Oğuz Atıcı, 2022).

Çalışmaların Örneklem Gruplarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.

Çalışmaların Örneklem Gruplarına Göre Dağılımları

	f	%
Ebeveyn	30	33,7
Çocuk	30	33,7
Ebeveyn ve Çocuk	13	14,6
Anne	8	9,0
Anne ve Çocuk	4	4,5
Öğretmen	2	2,2
Çocuk ve Kardeşler	1	1,1
Çocuk, Ebeveyn ve Öğretmen	1	1,1
Toplam	89	100

Araştırmalarda yer alan örneklem grupları (Tablo 6’daki) incelendiğinde, %33,7 oranıyla ebeveynlerin ve çocukların paralel bir şekilde en sık incelenen grup olduğu görülmektedir. Bu oranı takiben, ebeveynler ve çocukların birlikte ele alındığı çalışmalar ise %14,6 oranında bir paya sahip olmuştur. Sadece anneler üzerinde yürütülen çalışmalar %9,0 oranında; anne ve çocuğun birlikte ele alındığı çalışmalar %4,5 oranında yer almıştır. Öğretmenler de %2,2 ile daha düşük oranda temsil edilmiştir. Çocuk-kardeş ile çocuk-ebeveyn-öğretmen gibi çoklu grupların olduğu diğer örneklem grupları %1,1 oranıyla en düşük bir paya sahiptir.

Çalışmaların Örneklem Sayılarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların örneklem sayılarına göre dağılımlarına ilişkin bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7.

Çalışmaların Örneklem Sayılarına Göre Dağılımları

	f	%
0-50 arası	28	31,5
51-100 arası	8	9,0
101-200 arası	16	18,0
201-500 arası	33	37,1
501 ve üzeri	4	4,5
Toplam	89	100

Tablo 7’de yer alan çalışmaların örneklem sayılarına göre dağılımlarına bakıldığında, en büyük payı %37,1 ile 201–500 arası örneklem sayısına sahip çalışmaların aldığı görülmektedir. Bu durum, çoğu çalışmanın orta büyüklükte örneklem gruplarıyla yapıldığını göstermektedir. 0–50 arasındaki örneklem sayısına sahip çalışmalar ise %31,5 oranıyla ikinci sırada yer almakta olup, bu da daha küçük ölçekli çalışmaların da önemli bir oranda gerçekleştirildiğini göstermektedir. 101–200 arası örneklem sayısına sahip çalışmalar ise

%18,0 oranında bir paya sahipken, 51–100 arası örnekleme sahip çalışmalar %9,0 oranıyla daha düşük bir paya sahiptir. 501 ve üzeri örnekleme sayısına sahip çalışmalar (%4,5) ise en düşük orandadır.

Çalışmaların Örnekleme Seçim Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların örnekleme seçim yöntemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Çalışmaların Örnekleme Seçim Yöntemlerine Göre Dağılımları

	f	%
Kolay Ulaşılabilir Örnekleme	28	31,5
Basit Tesadüfi Örnekleme	14	15,7
Amaçlı Örnekleme	13	14,6
Uygun Örnekleme	11	12,4
Basit Seçkisiz Örnekleme	8	9,0
Kartopu Örnekleme	3	3,4
Ölçüt Örnekleme	3	3,4
Rastlantısal Kümeleme Örnekleme	3	3,4
Random Örnekleme	2	2,2
Tabakalı Örnekleme	2	2,2
Oransız Küme Örnekleme	1	1,1
Tanımlayıcı Tip Örnekleme	1	1,1
Toplam*	89	100

*Tablodaki bazı örnekleme seçim yöntemlerine ilişkin adlandırmalar (kolay ulaşılabilir örnekleme ve uygun örnekleme ile basit tesadüfi örnekleme, basit seçkisiz örnekleme ve random örnekleme) alanyazında zaman zaman birbirinin yerine kullanılmakta olup bu tabloda incelenen tüm çalışmalardaki özgün adlandırmalar korunmuştur.

Yürütülen çalışmalarda kullanılan örnekleme seçim yöntemleri için Tablo 8 incelendiğinde, %31,5 oranıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminin en yaygın tercih edilen yöntem olduğu öne çıkmaktadır. Bu kapsamda basit tesadüfi örnekleme %15,7 ile ikinci sırada yer almış, bu sırayı takiben amaçlı örnekleme (%14,6) ve uygun örnekleme (%12,4) yöntemleri de sıkça tercih edilmiştir. Basit seçkisiz örnekleme ise %9,0 oranında temsil edilmiştir. Daha nadir kullanılan örnekleme seçim yöntemleri arasında kartopu, ölçüt ve rastlantısal kümeleme %3,4 oranında tercih edilmişken random ve tabakalı örnekleme %2,2 oranında, oransız küme ve tanımlayıcı tip örnekleme ise en az (%1,1) oranda kullanılmıştır. Bu dağılım, dijital medya üzerine yapılan araştırmaların çoğunlukla kolay erişilebilir gruplara odaklandığını, ancak belirli araştırma ihtiyaçları doğrultusunda daha karmaşık örnekleme yöntemlerine de kısmen başvurulduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulguları

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 9’da incelenmiştir.

Tablo 9.

Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımları

	f	%
Ölçek	46	50,0
Görüşme	16	17,4
Anket	14	15,2
Form	9	9,8
Gözlem	7	7,6
Toplam*	92	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için, toplam frekans dâhil edilen çalışma sayısından yüksektir.

Tablo 9’da çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları arasında %50,0 ile ölçeklerin en yaygın kullanılan araçlar olduğu görülmektedir. Örneğin, çocukların ekran kullanım özellikleri, dijital oyun bağımlılık eğilimleri, sosyal yetkinlik ve davranış durumları ve ebeveyn rehberlik stratejileri arasındaki ilişkiyi ele alan bir çalışmada (Gökçen, 2023), katılımcıların ekran kullanımlarını, bağımlılık eğilimleri gibi davranışlarını ölçmek için Ekran Kullanım Formu, Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (DOBE)/ Dijital Oyun Rehberlik Stratejileri Ölçeği (DOERS) ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 gibi birçok ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerle, ekran kullanımları ve dijital oyun bağımlılık gibi eğilimlerinin ebeveynlerin rehberlik stratejileri arasındaki ilişki nicel verilerle incelenmiştir. Bir başka veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme tekniği (%17,4) ise daha çok nitel araştırmalarda tercih edilmektedir. Örneğin; tablet bilgisayarların okul öncesi dönemde resim çiziminde kullanılması gibi nitel bir çalışmada (Ergüleç & Kiremit, 2019), tablet bilgisayar kullanımı ile çizim yöntemleri hakkında çocuk-aile-öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Diğer veri toplama araçlarından anketler ise %15,2 ile önemli bir paya sahipken formlar %9,8 ve gözlemler de %7,6 oranında kullanılmıştır.

Çalışmaların Kullandıkları Ölçeklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların kullandıkları ölçeklere göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10.

Çalışmaların Kullandıkları Ölçeklere Göre Dağılımları

	Ölçekler	f	%
Budak ve Işıkoğlu (2022)**	Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği	15	32,6
Ömeroğlu vd. (2014)**	Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	7	15,2
Furuncu ve Öztürk (2020)*	Problemler Medya Kullanım Ölçeği	4	8,7
Alisinanoğlu ve Özbey (2009)*	Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği	3	6,5
Kılınç (2015)**	Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşleri Ölçeği	3	6,5
Şen vd. (2020)**	Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği	2	4,3
Ahmetoğlu vd. (2017)*	Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği	2	4,3
Çorapçı vd. (2010)*	Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği	2	4,3
Işıkoğlu Erdoğan (2019)**	Ebeveyn Oyun Tercih Ölçeği	2	4,3
Şahin ve Korkmaz (2011)*	İnternet Bağımlılığı Ölçeği	2	4,3
Budak ve Işıkoğlu (2022)**	Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeği	2	4,3
Kaynak vd. (2016)**	36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeği	1	2,1
Oğuz ve Akyol (2014)**	Problem Çözme Becerisi Ölçeği	1	2,1
Toplam		46	100

*Ölçek uyarlama, **Ölçek geliştirme

Çalışmaların kullandıkları ölçeklerin Tablo 10’daki dağılımları incelendiğinde, en sık kullanılan ölçeğin Dijital Oyun Bağımlılık Ölçeği olduğu, %32,6 oranıyla diğer ölçeklere kıyasla belirgin şekilde daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği, %15,2 oranı ile ikinci sırada

en sık kullanılan ölçek olup, bu ölçeğin sosyal beceriler ile dijital medya kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda tercih edildiği görülmektedir. Problemlü Medya Kullanım Ölçeği (%8,7), Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (%6,5) ile Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşleri Ölçeği (%6,5) gibi ölçekler ise daha sınırlı sayıda çalışmada kullanılmıştır. Bunların dışındaki diğer ölçeklerin kullanım oranları %4,3 ve altında kalmıştır.

Çalışmaların Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların veri analiz yöntemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.

Çalışmaların Veri Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımları

	Veri Analiz Tekniği	f	%
Tanımlayıcı İstatistikler	Frekans/ Yüzde	15	8,7
	Kolmogorov-Smirnov Z Testi	12	6,9
	Shapiro-Wilk Testi	3	1,7
Normallik Testleri	Skewness ve kurtosis (Çarpıklık ve Basıklık)	2	1,1
	ANCOVA	2	1,1
	MANOVA	1	0,5
	Bağımsız örneklem t-testi	25	14,5
Parametrik Testler	Tek yönlü anlamlılık testi	22	12,7
	Tukey testi (Post-Hoc) - Tamhane testi	7	4,6
Parametrik Olmayan Testler	Mann-Whitney U Testi	11	6,4
	Kruskal-Wallis H Testi	9	5,2
Korelasyon Testleri	Pearson Korelasyon Testi	12	6,9
	Spearman Korelasyon Testi	5	2,9
Regresyon Analizleri	Basit Lineer Regresyon	8	4,7
Ki-Kare Testleri	Chi-Square (Ki-Kare) Testi	5	2,9
	Fisher Exact Testi	1	0,5
Nitel	İçerik Analizi	22	12,8
	Betimsel Analiz	10	5,8
Toplam*		172	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla veri analiz yöntemi kullanıldığı için, toplam frekans dâhil edilen çalışma sayısından yüksektir.

Tablo 11'de görüldüğü gibi, çalışmaların veri analiz yöntemlerinde Bağımsız Örneklem t-Testi (%14,5) ve Tek Yönlü Anlamlılık Testi (%12,7) en sık kullanılan analiz teknikleri olarak öne çıkmaktadır. İçerik analizi (%12,8) ve betimsel analiz (%5,8) gibi nitel analiz yöntemleri de önemli bir orana sahiptir. Örneğin, Toran vd. (2016) tarafından yapılan çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmada, içerik ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda Korelasyon Testleri'nin (Pearson %6,9, Spearman %2,9) ve Basit Lineer Regresyon Analizleri'nin (%4,7) kullanımı, değişkenler arasındaki ilişkilerin de sıklıkla incelendiğini göstermektedir. Ki-Kare Testi (%2,9) gibi kategorik veri analizlerine yer verilmesi ise daha sınırlı düzeydedir. Sonuç olarak, bu kapsamda yürütülen çalışmaların büyük çoğunluğu nicel analiz yöntemlerine dayandığı, ancak nitel ve karma yöntemlere de belirli bir oranda yer aldığı söylenebilir.

Çalışmaların Bağımlı Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı kapsamındaki okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların bağımlı değişkenlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 12’de incelenmiştir.

Tablo 12.

Çalışmaların Bağımlı Değişkenlerine Göre Dağılımları

	f	%
Teknolojik Cihaz Kullanımı	12	17,1
Dijital Oyun Bağımlılığı	12	17,1
Sosyal Beceri ve Yetkinlik	7	10,0
Çocuğun Gelişim ve Öğrenme Düzeyi	6	8,5
Cihaz Kullanım Süresi	5	7,1
Dijital Medya Alışkanlıkları	5	7,1
Ebeveyn Roller	4	5,7
Anne-Baba-Çocuk İlişkisi	4	5,7
Problemler Medya Kullanımı	4	5,7
TV Alışkanlıkları	4	5,7
Öz Düzenleme ve Ego Sağlamlığı	3	4,2
Problem Çözme Becerisi	2	2,8
Sanat Algısı, Estetik Farkındalık	1	1,4
Dijital Hikâye Anlatıcılığı	1	1,4
Toplam*	70	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla bağımlı/bağımsız değişken kullanıldığı için, toplam frekans dâhil edilen çalışma sayısından yüksektir.

Tablo 12’de görüldüğü gibi, dijital medya üzerine yapılan çalışmalarda en fazla odaklanılan bağımlı değişkenler teknolojik cihaz kullanımı ile dijital oyun bağımlılığı olup, her biri %17,1’lik bir orana sahiptir. Sosyal beceri ve yetkinlik (%10,0) ve çocuğun gelişim-öğrenme düzeyi (%8,5) de yapılan çalışmalarda önemli bir bağımlı değişken olarak dikkat çekmektedir. Cihaz kullanım süresi ile dijital medya (her biri %7,1’lik oranda) alışkanlıkları gibi bağımlı değişkenler, dijital medya kullanım süresinin ve türünün çocuklar üzerindeki etkisine yönelik yürütülen çalışmalarda kullanılmıştır. Ebeveyn rolleri, anne-baba-çocuk ilişkisi, problemler medya kullanımı ve TV alışkanlıkları gibi bağımlı değişkenler ise %5,7’lik bir orana sahiptir. Öz düzenleme ve ego sağlamlığı (%4,2) ile problem çözme becerisi (%2,8) de dijital medya kullanımının çocukların bireysel özelliklerine ve becerilerine olan etkisini anlamaya yönelik daha az oranda kullanılan önemli bağımlı değişkenlerdir. Ayrıca sanat algısı, estetik farkındalık ile dijital hikâye anlatıcılığı gibi daha spesifik bağımlı değişkenler üzerine yapılan çalışmalar ise %1,4’lük bir paya sahiptir.

Çalışmaların Bağımsız Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı kapsamında okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılmış çalışmaların bağımsız değişkenlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular, Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13.

Çalışmaların Bağımsız Değişkenlerine Göre Dağılımları

	f	%
Demografik Özellikleri	18	33,9
Ebeveyn Tutumları	6	11,3
Cihaz Kullanım Süreci	6	11,3
Sosyal Beceri Düzeyi	5	9,4
Genel Alışkanlıkları	5	9,4
Çocuk Gelişimine Etkisi	4	7,5
İletişim/Görsel- Motor Becerileri	2	3,7
Sanat Eğitimi ve Artırılmış Gerçeklik	2	3,7
Kodlama Eğitimi	1	1,8
Yaratıcılık Düzeyi	1	1,8
Sosyokültürel Özellikler	1	1,8
Oyunlaştırma ve Ödül Sistemi	1	1,8
Toplam	53	100

Tablo 13'te yer alan çalışmalardaki bağımsız değişkenlerin dağılımı incelendiğinde, demografik özellikler (%33,9) en büyük paya sahip olup, dijital medya kullanımındaki etkilerin çoğunlukla bu faktörler ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Ebeveyn tutumları ile cihaz kullanım sürecinin her biri çalışmalarda %11,3 oranında yer alırken, bu iki bağımsız değişkenin dijital medya kullanımı üzerindeki etkisi de dikkate değer bir orandadır. Sosyal beceri düzeyi ile genel alışkanlıkları ise %9,4 oranıyla yine bağımsız değişkenler arasında belirli bir paya sahiptir. Diğer bağımsız değişkenler arasında gelişim üzerindeki etkiler (%7,5), iletişim/görsel-motor becerileri ile sanat eğitimi ve artırılmış gerçeklik (%3,7) gibi daha spesifik alanlar yer almakta; bu değişkenler dijital medya kullanımının çocukların gelişim süreçlerindeki rolünü incelemede önemli bir çerçeve sunmaktadır. Daha düşük yüzdelere sahip olan (%1,8) kodlama eğitimi, yaratıcılık düzeyi, oyunlaştırma ve ödül sistemi gibi değişkenler de dijital medya kullanımının bu alanlarla ilişkisine dair çalışmaların henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın sonuçları, okul öncesi dönemde dijital medya üzerine yapılan çalışmaların çeşitli özelliklere (yıllarına, araştırma türlerine, lisansüstü eğitim tezlerinin üniversitelerine ve anabilim dallarına, yöntemsel özelliklerine ve ele aldıkları bağımlı-bağımsız değişkenlere) göre detaylarını açıklayarak, bu alanın mevcut durumunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlara göre, 2014–2024 yılları arasında dijital medya özelinde yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımında en yoğun çalışma yılının 2022 (%16,8) olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda görülen bu belirgin artış, pandemi sonrası dönemde çocukların dijital medya ile artan etkileşimi, uzaktan eğitim süreçlerinin yaygınlaşması ve ebeveynlerin bu alandaki farkındalığının yükselmesi ile ilişkilendirilebilir. COVID-19 süreci, erken çocukluk döneminde dijital medya ile etkileşimi radikal biçimde artırmış; Türkiye’de olduğu gibi birçok ülkede uzaktan eğitim uygulamaları okul öncesi düzeye kadar genişlemiştir. Bu dönemde ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımını izleme ve düzenleme biçimlerinde değişimler olduğu; dijital risklere yönelik farkındalığın yükseldiği Şimşek vd. (2023) gibi çeşitli çalışmalar tarafından ortaya konmuştur. Yine bu çalışmada belirlendiği üzere, üç-altı yaş grubundaki çocukların pandemi sürecinde ortalama günlük 235 dakikaya varan ekran sürelerinin olması da hem aileler hem de araştırmacılar açısından acil bir ilgiyi beraberinde getirmiştir. Öte yandan aynı dönemde okul öncesi öğretmenleri de dijital araçları zorunlu olarak sınıf uygulamalarına entegre etmiş; çevrimiçi eğitim sürecinde dijital içerik üretme, çocukların ekran süresini dengeleme, ailelerle dijital ortamda iletişim kurma ve pedagojik niteliği koruma gibi yeni sorumluluklarla karşı karşıya kalmıştır

(Bay, 2022; Jomezai vd., 2023; Yazıcı vd., 2022). Bu nedenle, 2022 yılındaki yayın artışı; hem çocukların ve ebeveynlerin hızla değişen dijital deneyimlerine gerekse de öğretmenlerin ortaya çıkan yeni dijital pedagojik ihtiyaçlarına ve uygulama zorluklarına yanıt verme çabasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu durum, alanda öne çıkan sorun alanlarının daha görünür hale gelmesine ve araştırma eğilimlerinin belirginleşmesine katkı sağlamış olabilir.

Araştırma sayılarında 10 yıllık süreçte dalgalanmalar dikkat çekse de dağılımın görece dengeli bir biçimde dağılması, dijital medya konusunun geçici bir eğilimden ziyade kalıcı bir araştırma hattı hâline geldiğini göstermektedir. Özellikle çocukların medya okuryazarlığı, dijital oyun deneyimleri, ebeveyn dijital aracılık biçimleri, çevrimiçi güvenlik ve sosyal-duygusal gelişim gibi alt temaların, dijital medyanın çeşitlenen bir yapı sergilemesini ve giderek daha geniş biçimde ele alınmasını sağlayacağı bir gerçektir. Nitekim uluslararası literatürde de erken çocuklukta dijital katılımın ekolojik bakış açılarıyla, risk-fırsat dengesiyle ve medya aracılı ebeveynlik modelleriyle öne çıkarıldığı görülmektedir (Livingstone & Blum-Ross, 2020). Dolayısıyla elde edilen yıllık dağılım bulgusu, Türkiye’deki araştırma eğilimlerinin küresel yönelimlerle paralel ilerlediğini ve dijital medyanın okul öncesi alanında uzun vadeli, disiplinler arası bir çalışma hattı olarak konumlandığını göstermektedir.

İncelenen 89 çalışmanın türlerine göre dağılımında ise en yüksek orana %51,7 ile makaleler sahiptir. Bunu %39,3 ile yüksek lisans tezleri, %3,4 ile doktora tezleri ve bildirimler, %2,2 ile uzmanlık tezleri takip etmektedir. Bu dağılım, dijital medya konusunun özellikle lisansüstü eğitimde yüksek lisans düzeyinde ele alındığını göstermektedir. Bu durumu destekler bir nitelikte, Merdin’in (2023) Türkiye’de erken çocukluk döneminde dijital medya kullanımıyla ilgili lisansüstü eğitim çalışmalarını incelendiği çalışmada da çalışmaların ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde üretildiği ortaya konmuştur. Makale sayılarının toplam içindeki yüksek oranı, dijital medya alanına yönelik artan akademik ilgiyi ve bu alandaki yayın üretiminin yüksekliğini göstermektedir. Tez çalışmalarının makalelere kıyasla daha uzun zaman alması, daha fazla emek ve akademik rehberlik gerektirmesi, bu tür çalışmaların sayısının görece düşük olmasının bir nedeni olabilir. Benzer şekilde, yapılan araştırmalarda da yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha fazla olması, Türkiye’de doktora seviyesindeki öğrenci sayısının sınırlı olmasına ve doktora tezlerinin daha kapsamlı, derinlemesine bir çalışma gerektirmesine bağlanabilir. Bildiri ve uzmanlık tezlerinin düşük oranı ise bu konunun akademik etkinliklerde sunum ve alan uygulamaları düzeyinde yeterince yer bulamadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, alanın akademik görünürlüğünün ise daha çok makaleler ve yüksek lisans tezleri üzerinden şekillendiğine işaret etmektedir.

Çalışmaların yürütüldüğü anabilim dallarına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, en fazla çalışmanın Temel Eğitim Anabilim Dalı (%47,5) kapsamında yürütüldüğü görülmüştür. Bu yoğunluk, okul öncesi dönemi kapsayan çalışmaların doğrudan bu alanla ilişkili olmasının ve okul öncesi eğitimi bilim dalının Temel Eğitim Anabilim Dalı altında yer almasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, Şahin (2022) ve Öztürk (2021) gibi araştırmacılar da dijital medya ve sosyal beceriler gibi etkileşim odaklı güncel konuları Temel Eğitim alanında inceleyerek bu bulguyu desteklemektedir. Temel Eğitim Anabilim Dalının dijital medya gibi disiplinler arası bir konuyu sahiplenmesi, bu alanda metodolojik çeşitliliğe ve kuramsal temellere dayalı güçlü çıktılar üretildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, dijital medya yalnızca pedagojik bir mesele olarak değil; aynı zamanda çocuk gelişimi, psikoloji ve sağlık temelli konularla yakından ilişkili bir araştırma alanıdır. Örneğin, Özgörü vd.’nin (2024) çocukların problemleri medya kullanımına ve dijital oyunlara bağlı davranışsal etkilerini psikolojik açıdan değerlendiren çalışması; Erkol ve Küçük’ün (2023) ise dijital medya kullanımının ebeveyn gözünden sağlık temelli yansımalarını inceleyen çalışması, konunun çok boyutlu yapısını somut biçimde ortaya koymaktadır. Temel Eğitim dışındaki anabilim dallarında yürütülen çalışmaların —Çocuk Gelişimi (%12,5), İlköğretim (%10), Psikoloji (%7,5), Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları (%7,5)—belirgin bir çeşitlilik sunması da dijital medya araştırmalarının giderek daha fazla disiplinin ortak ilgisi hâline geldiğini göstermektedir. Bu çeşitlilik, dijital medya kullanımının çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimleri üzerindeki etkilerinin

farklı perspektiflerden incelenmesine olanak sağlayarak alanın zenginleşmesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, dijital medya araştırmalarının farklı disiplinlerin ortaklaştığı çok yönlü bir yapıya doğru genişlemesi de alanın gelecekte daha bütüncül bir araştırma alanına dönüşeceğinin güçlü bir göstergesidir.

Araştırmalarda kullanılan yöntemlere bakıldığında, %55,1 oranıyla en yaygın yaklaşımın nicel araştırma yöntemleri olduğu dikkat çekmiştir. Bu durum, dijital medya ile ilgili çalışmaların çoğunlukla ölçülebilir değişkenlere dayalı olarak yapılandırıldığını ve sayısal verilerle desteklendiğini göstermektedir. Özellikle dijital araçların çocukların öğrenme düzeyi, dikkat süresi, motivasyon gibi bilişsel ve davranışsal çıktıları üzerindeki etkilerini ölçen çalışmalar bu yöntemi tercih etmiştir (Çiçek, 2024; Oral Paksoy & Arslan, 2021; Yılmaz, 2024). Nicel yöntemlerin yaygınlığı, araştırmacıların dijital teknolojilerin etkilerini somut, karşılaştırılabilir ve genellenebilir sonuçlarla ortaya koyma isteğiyle ilişkilendirilebilir. Bunun yanında %25,8 oranında kullanılan nitel yöntemler ise dijital medyanın okul öncesi dönem günlük yaşam pratiklerine, deneyimlerine ve etkileşim biçimlerine dair derinlemesine bilgi sunmaktadır. Görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi tekniklerle yürütülen bu çalışmalar (Atabay & Albayrak, 2020; Keleşçi Olgun, 2017), özellikle çocukların dijital içeriklerle olan etkileşimlerini pedagojik, sosyo-duygusal ve kültürel bağlamlar içinde değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu da dijital medya ile ilgili süreçlerin yalnızca ölçülebilir değil, aynı zamanda öznel, ilişkisel ve bağlama duyarlı yönleri sahip olduğunun bir ifadesidir. Öte yandan, daha sınırlı bir oranda yer verilen karma yöntem (%19,1) çalışmalarının (bkz. Özdemir Ürün & Oğuz Atıcı, 2022) da hem nicel hem nitel verileri birlikte kullanarak dijital medya etkileşimini hem sayısal hem de bağlamsal örüntüler üzerinden analiz ettiği görülmektedir. Karma yöntemlerin bu konuda belirgin bir şekilde daha az tercih edilmesi, okul öncesi dönemde veri toplama süreçlerinin hem etik hem de lojistik açıdan daha karmaşık olması, çocuklarla ilgili nitel veri üretiminin zaman ve emek gerektirmesi ve araştırmacıların çoğunlukla tek bir yöntemle çalışmayı daha uygulanabilir bulmalarıyla ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, mevcut karma yöntem çalışmalarının dijital medya araştırmalarında ortaya çıkan yöntemsel eğilimleri çok yönlü biçimde ele alması ve gözlenen eğilimlerin arkasındaki olası nedensel yapıları görünür kılması, konuya ilişkin sunulan metodolojik katkının elde edilmesi açısından ayrıca önemli bir değer taşımaktadır.

Çalışmalarda kullanılan örneklem gruplarının dağılımı, dijital medya ile ilgili araştırmaların büyük ölçüde ebeveynler (%33,7) ve çocuklar (%33,7) etrafında şekillendiğini ifade etmektedir. Bu eğilim, dijital medya deneyimlerinin hem medya kullanımını yöneten ebeveynlerin hem de doğrudan kullanıcıları olan çocuklar üzerinden anlaşılmaya çalışıldığına işaret etmektedir. Bu kapsamda, dijital medya kullanımında ebeveynlerin ekran kullanımını düzenleme, medya içeriğine erişim sınırları koyma ve medya ile etkileşimde rol model olma gibi roller üstlenmeleri, bu kitlenin araştırmalarda sıkça yer almasını anlamlı kılmaktadır (bkz. Günüş & Atli, 2018; Işıkoğlu Erdoğan, 2019). Benzer şekilde, çocukların medya ile birebir etkileşimde bulunan, bu etkileşimin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişim üzerindeki etkilerini doğrudan deneyimleyen grup olmaları ve özellikle okul öncesi dönemde hızla değişen dijital pratiklerine sahip olmaları, bu grubun araştırmaların merkezinde konumlanmasına zemin hazırlamış olabilir (Kara, 2023; Omrak, 2019). Araştırmalarda yer alan bir diğer önemli örneklem grubunun ebeveyn ve çocukları birlikte içeren çalışmalar (%14,6) olması da aile içi dijital etkileşim dinamiklerinin daha bütünsel bir biçimde inceleme ihtiyacından kaynaklanmış olabilir. Nitekim dijital medya kullanımının çoğu zaman ortak kararlar, müzakere edilen kurallar ve uyum gerektiren rutinler etrafında gerçekleşmesi, bu tür ikili örneklem türleri temel alan araştırmaların ebeveyn-çocuk etkileşimine ilişkin süreçleri daha açık biçimde ortaya koymasına olanak tanımaktadır. Öte yandan, öğretmen (%2,2), çocuk-kardeş (%1,1) ve çocuk-ebeveyn-öğretmen (%1,1) gibi etkileşimleri kapsayan örneklem gruplarının ise daha sınırlı oranda tercih edilmesi de bu çoklu aktörleri ele alan çalışmalara duyulan ihtiyacın bir göstergesi niteliğindedir. Bu durum, dijital medya çalışmalarında ebeveyn-çocuk ikilisinin baskın bir analitik çerçeve olarak kullanılmasına işaret ederken (Livingstone & Blum-Ross, 2020), çocukların medya deneyimlerinin aslında daha geniş bir sosyal ekosistem içinde oluştuğuna dair bulgularla da çalışmaktadır (Bronfenbrenner & Morris, 2006). Özellikle öğretmenlerin ve kardeşlerin dâhil edilmediği araştırma desenleri, dijital medyanın çok katmanlı sosyal etkileşimlerini anlamayı sınırlamakta iken okul ve aile ortamlarının birbiriyle ilişkili

medya dinamiklerini görünmez kılmaktadır (Plowman vd., 2012). Dolayısıyla, gelecekteki çalışmalarda özellikle öğretmen ve kardeş gibi diğer bakım/etkileşim figürlerinin sürece nasıl dâhil olduğunu incelemek önemli görünmektedir.

Çalışmalarda kullanılan örneklem sayıları değerlendirildiğinde, dijital medya alanındaki araştırmaların oldukça geniş bir dağılım gösterdiği öne çıkmaktadır. En yoğun örneklem aralığının 201-500 kişi (%37,1) arasında yoğunlaşması, araştırmacıların özellikle nicel çalışmalarda güvenilirlik ve genellenebilirlik arasında denge kurmayı amaçlayan orta ölçekli örneklem gruplarına yöneldiğinin bir ifadesi niteliğindedir (Creswell & Creswell, 2018). Orta ölçekli örneklem, hem istatistiksel güç hem de saha erişimi bakımından araştırmacılar için pragmatik bir tercih sunmaktadır (Tabachnick & Fidell, 2019). Buna karşılık, araştırmaların %31,5'inin 0-50 kişi arasında küçük örneklemle yürütülmesi ise çoğunlukla nitel ve yarı deneysel araştırma desenlerinin tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklarla yürütülen çalışmalarda, gelişimsel hassasiyetler, veri toplama sürecinin zorlukları ve ebeveyn onamı gibi faktörlerin getirdiği sınırlılıklar, küçük ölçekli örneklemle çalışmaya yönlendirebilmektedir. Nitekim, küçük çocuklarla yürütülen çalışmalarda daha derinlemesine veri üretmek amacıyla da küçük örneklem sıklıkla tercih edildiği belirtilmektedir (Einarsdóttir, 2007). Yine örneklem dağılımında 101-200 kişi aralığındaki (%18) ve 51-100 kişi aralığındaki çalışmaların (%9,0) daha sınırlı temsil edilmesi de ele alınan konudaki araştırmaların çoğunlukla küçük ölçekli nitel çalışma veya orta ölçekli nicel tarama çalışmalarından oluştuğunun bir başka göstergesidir. Buna ek olarak, 501 kişi ve üzeri örnekleme sahip çalışmaların yalnızca %4,5 gibi düşük bir oranla temsil edilmesi, büyük ölçekli dijital medya çalışmalarının alanda oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır (bkz. Erkol & Küçük, 2023). Bu durum, kapsamlı veri toplama sürecinin yüksek maliyet, geniş örnekleme erişim güclüğü, dijital medya kullanımına ilişkin heterojenlik ve etik onay süreçlerinin zaman alıcılığı gibi çeşitli faktörlerden etkilenebileceğine işaret etmektedir. Bu kapsamda incelenen çalışmalardaki örneklem büyüklükleri genel olarak değerlendirildiğinde ise alanda hem mikro düzeyde gelişimsel süreçleri anlamaya yönelik nitel çalışmalara hem de daha geniş örneklem gerektiren nicel eğilim araştırmalarına duyulan ihtiyacın sürdüğü söylenebilir. Dolayısıyla örneklem çeşitliliği, dijital medya ve okul öncesi eğitim alanında çok katmanlı bir araştırma ekosisteminin varlığına dikkat çekmektedir.

İncelenen çalışmaların örneklem seçim yöntemlerine göre dağılımları, bu kapsamda en sık tercih edilen yöntemin %31,5 ile kolay ulaşılabilir örneklem olduğunu göstermiştir. Bu durum, araştırmaların çoğunun pratik koşullar altında yürütüldüğünü ve erişimi kolay gruplarla sınırlı kaldığını göstermesi bakımından önemlidir. Buna göre, araştırmacıların zaman, maliyet ve erişim kolaylığı gibi faktörleri göz önünde bulundurarak örneklem seçiminde pratik bir yaklaşımı benimsemiş olabileceği düşünülmektedir. Nitekim kolay ulaşılabilir örneklem, bu yöndeki avantajlarından dolayı özellikle eğitim araştırmalarında sıklıkla başvurulan bir yöntemdir (Creswell & Creswell, 2018). Buna karşılık, %15,7 oranında basit tesadüfi örneklem yönteminin kullanılması ise çalışmaların bir kısmının temsil gücü açısından daha yüksek düzeyde genellenebilir bulgular sunduğunu göstermektedir. Basit tesadüfi örnekleme, örneklemden her bireye eşit seçilme olasılığı tanınması nedeniyle güçlü bir olasılıklı örnekleme yaklaşımıdır (Fraenkel vd., 2015). %14,6 oranında kullanılmış amaçlı örnekleme yöntemi ise özellikle belirli özelliklere sahip bireylerin seçilmesi yoluyla derinlemesine verilerin elde edilmesine olanak tanıyan bir yöntemdir (Patton, 2015). Diğer yandan kartopu, küme ve seçkisiz örneklem gibi daha düşük oranda kullanılan yöntemlerin de çeşitli araştırmalarda yer alması, farklı metodolojik yaklaşımların tercih edildiğini göstermektedir. Bu çeşitlilik, araştırmacıların çalışma amaçlarına, bağlamlarına ve ulaşılabilirlik koşullarına göre esnek ve amaca uygun örneklem stratejileri geliştirdiklerini ortaya koymaktadır (Cohen vd., 2018). Bu yöndeki tespitlerde, yürütülecek yeni çalışmalarda daha sistematik örneklem yaklaşımlarına ihtiyaç olduğunu gündeme getirmektedir.

Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımlarında, en yaygın kullanılan yöntemin %50 ile ölçekler olduğunun belirlenmesi dikkat çekicidir. Ölçeklerin bu denli yüksek oranda tercih edilmesi, dijital

medya kullanımına ilişkin bilişsel, davranışsal ve duyuşsal değişkenleri sistematik biçimde ölçme olanağı sunmalarından kaynaklanabilir. Nitekim ölçekler, özellikle dikkat sorunları, bağımlılık eğilimleri, motivasyon düzeyleri ve sosyal-duygusal göstergeler gibi yapıların nesnel ve karşılaştırılabilir biçimde değerlendirilmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sonuç, aynı zamanda alandaki çalışmaların ağırlıklı olarak nicel tasarımlara yöneldiğini ve ilişkisel modellerin test edilmesine öncelik verildiğini göstermektedir. Veri toplama araçları arasında ikinci sırada %17,4 ile görüşme, ardından %15,2 ile anket, %9,8 ile form ve %7,6 ile gözlem yer almaktadır. Form ve gözlem gibi araçların daha sınırlı kullanımı ise nitel veriye dayalı çalışmalara olan ilginin görece daha az olduğunu göstermektedir (Werling vd., 2021). Oysa gözlem, dijital medya kullanımının günlük rutinlere, sosyal etkileşimlere ve oyun davranışlarına nasıl yansıdığına dair zengin veri sağlayabilmektedir. Bu sonuç, alanyazınında nitel derinliğin artırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu nedenle, gelecekte hem ölçek temelli ölçümleri hem de doğal ortama dayalı gözlemleri birleştiren karma yöntem çalışmalarının artırılmasıyla alanyazınında yeni tespitlerin elde edilmesi mümkün olabilir.

Çalışmalarda kullanılan ölçekler ele alındığında, dijital medya ile okul öncesi çocukların gelişim alanları arasındaki ilişkileri ölçmeye yönelik çok boyutlu bir ölçme eğiliminin benimsendiği görülmektedir. Ölçek tercihlerinin dağılımı, araştırmacıların özellikle dijital medya bağımlılığı, sosyal beceriler, ebeveyn aracılık rolleri ve çocukların davranış örüntüleri gibi gelişimsel göstergeleri sistematik biçimde değerlendirmeye yöneldiğini ortaya koymaktadır. En çok tercih edilen ölçek; Budak ve Işıkoğlu (2022) tarafından geliştirilen Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (DOBE) olup, çalışmalarda %32,6 oranında kullanılmıştır. DOBE, 4-6 yaş arası okul öncesi çocukların dijital oyunlara yönelik bağımlılık eğilimlerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş (20 maddelik) 5'li Likert tipi (1=Hiçbir zaman, 5=Her zaman) bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddeler; hayattan kopma, çatışma, sürekli oynama ve hayata yansıtma şeklinde dört boyut altında toplanmaktadır (bkz. Bağatarhan, 2023). Bu durum, mevcut araştırmaların önemli bir kısmının soruna karşı risk odaklı bir yaklaşımı benimsediğini düşündürmektedir. İkinci sırada yer alan Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin de %15,2 oranında kullanılması ise dijital medya etkilerini yalnızca bilişsel ya da davranışsal değil, aynı zamanda sosyal-duygusal gelişim bağlamında açıklama gereksinimine işaret ettiği söylenebilir. Sosyal beceriler, akran ilişkileri, işbirliği ve öz-düzenleme gibi alanlarda dijital medya kullanımının dolaylı etkilerini anlamada kritik bir değişkendir ve bu ölçeğin yaygınlığı, alandaki bu duyarlılığı açıkça göstermektedir. Bunun dışında Problemlili Medya Kullanım Ölçeği (%8,7), Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (%6,5) ve Okul Öncesi Çağdaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşleri Ölçeği (%6,5) gibi araçlar da çocukların dijital medya ile kurdukları ilişkiye ebeveyn bakış açısını da dâhil ederek, çok boyutlu bir değerlendirme imkânı sunmuştur. Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği, Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği ve Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği gibi diğer ölçekler ise daha çok ebeveynlerin dijital medya karşısındaki tutumlarını, çocukların oyun davranışlarını ve sosyal uyum düzeylerini incelemeye yöneliktir. Bu ölçeklerin her biri %4,3 oranında kullanılmış ve daha özgün araştırmalarda yer bulmuştur. Bu durum, dijital medya kullanımının yalnızca bağımlılık ve süre odaklı değil; oyun davranışları, akran etkileşimi, sosyal uyum ve duygusal düzenleme gibi daha geniş yelpazedeki gelişim alanlarında da kısmen incelendiğini göstermektedir. Nispeten daha az kullanılan ölçekler arasında İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ebeveyn Oyun Tercih Ölçeği, Saldırganlık Yönelim Ölçeği ve Problem Çözme Becerisi Ölçeği gibi araçlar yer almıştır. Bu doğrultuda, yaşa uygun, gelişimsel hassasiyeti yüksek ve kültürel olarak uyarlanmış yeni ölçeklere hâlâ ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir.

İncelenen araştırmalarda kullanılan veri analiz teknikleri, dijital medya ve okul öncesi dönem ilişkisini anlamaya yönelik çok boyutlu bir metodolojik yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Araştırmaların önemli bir kısmında frekans ve yüzde gibi tanımlayıcı istatistiklerin kullanılması (%8,7), öncelikle temel yönelimin ortaya konmasına yönelik bir eğilim olduğunu düşündürmektedir. Tanımlayıcı analizlerin hemen ardından normallik varsayımının kontrolü için sıklıkla Kolmogorov-Smirnov Z testi (%6,9), akabinde Shapiro-Wilk testi (%1,7) ve çarpıklık-basıklık (Skewness-Kurtosis) değerlerinin raporlanması da araştırmacıların veri yapısına uygun analiz seçimine önem verdiğini göstermektedir. Veri analizinde en

baskın eğilim, parametrik testlerin yaygın kullanımınıdır. Özellikle bağımsız örneklem t-testi (%14,5) ve tek yönlü anlamlılık testi (ANOVA) (%12,7), dijital medya kullanımının çeşitli demografik ve gelişimsel değişkenlerle karşılaştırılmasına olanak tanıyan temel analiz araçları olarak yüksek oranda öne çıkmıştır. Çoklu gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak amacıyla Tukey ve Tamhane gibi post-hoc testlerinin de kullanılması (%4,6), yürütülen araştırmalar bünyesinde karşılaştırmalı analizlerle ayrıntı düzeylerinin artırıldığı bir ifadesidir. Bunlara ek olarak, parametrik olmayan testler arasında Mann-Whitney U testi (%6,4) ve Kruskal-Wallis H testi (%5,2) gibi testlerin kullanılmış olması da veri dağılımının normalliği sağlamadığı durumlarda metodolojik esneklik gösterildiğini ortaya koymaktadır. Korelasyon testlerinin (Pearson; %6,9 ve Spearman; %2,9) çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik bir araç olarak kısmen kullanılması ise dijital medya kullanımının çeşitli göstergelerle bağlantısına ilişkin ilişkisel analiz eğilimini desteklemektedir. Yine nedensel ilişkilerin belirlenmesine yönelik olarak %4,7 oranında kullanılan basit lineer regresyon analizleri, neden-sonuç ilişkilerini test etmeye yönelik daha açıklayıcı modellerin de alanda kullanıldığı bir göstergesidir. Kategorik veriler üzerinde ise %2,9 oranında chi-square (ki-kare) testinin ve %0,5 oranında ise Fisher exact testinin tercih edilmesi, çeşitli algoritmaların karşılaştırılmasında önemli bir işlev görmüştür. Dikkat çeken bir diğer sonuç, nitel analizlerin çalışmalarda anlamlı bir yer tuttuğudur. İçerik analizi %12,8 ve betimsel analiz %5,8 oranında yer almakta olup, dijital medya kullanımına ilişkin derinlemesine bilgi toplamak amacıyla özellikle görüşme, gözlem ve doküman analizi verileri üzerinden yürütülen çalışmalarda tercih edilmiştir. Bu durum, dijital medya kullanımının sadece ölçülebilir yönlerinin değil, çocukların deneyimlerine ilişkin anlam, bağlam ve algı boyutlarının da araştırmalara dâhil edildiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak ele alındığında, incelenen çalışmalarda çok çeşitli veri analiz tekniklerinin kullanılması, araştırmalarda hem açıklayıcı hem de ilişkisel amaçlar ışığında farklı yaklaşımların tercih edildiği anlamına gelmektedir (Sabuncu vd., 2023; Tosuntaş vd., 2019).

Araştırmalarda kullanılan bağımlı değişkenler analiz edildiğinde, dijital medya ve okul öncesi çocukların gelişimi arasındaki ilişkilerin oldukça geniş bir değişken yelpazesi üzerinden ele alındığı görülmektedir. Bağımlı değişkenler arasında en sık ve aynı zamanda eşit oranda (%17,1) incelenen değişkenler teknolojik cihaz kullanımı ve ebeveyn tutumudur; bu bulgu, alandaki çalışmalarda etkisi incelenen bu iki değişkenin ön planda ele alındığının göstergesidir. Buna göre, bir yandan çocukların dijital cihazlarla etkileşim düzeyleri ve buna bağlı davranışsal sonuçlar analiz edilmekte iken diğer yandan da bu kullanımın niteliğini belirleyen aile içi faktörler incelenmiştir. Örneğin, Özkan’ın (2017) çalışmasında beş-altı yaş çocuklarının bilgisayar ve tabletleri oyun oynamak amacıyla kullandığı ve önemli bir kısmının günde iki-üç saatini bu cihazlarda geçirdiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Bastırmacı (2022), 48-72 aylık çocukların annelerinin ebeveynlik tutumları ile medya aracılık rolleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek ebeveynlerin medya aracılığı rolleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu gözler önüne sermiştir. Bu çalışmada, annenin eğitim düzeyi ve etkili medya okuryazarlığının artmasıyla birlikte daha demokratik ebeveynlik tutumlarının ve medya aracılık düzeylerinin de güçlendiği görülmüştür. Bu tarz tespitlere ulaşılması da dijital medya kullanımının yalnızca çocuğun bireysel tercihlerinden değil, ailelerin bilinçli yönlendirmelerinden güçlü biçimde etkilendiğinin görülmesi açısından dikkate değerdir. Bu kapsamda, halihazırdaki araştırmaların da çocukların dijital medya kullanımları üzerindeki temel problem alanlarını belirlemeye öncelik verdiği söylenebilir. Yine çalışmalarda sosyal beceri ve yetkinlik (%10) ile çocuğun gelişim ve öğrenme düzeyi (%8,5) gibi bağımlı değişkenlerin yer tutması, dijital medya kullanımının çocukların sosyal-duygusal ve bilişsel gelişim süreçlerine etkilerini anlamaya yönelik de bir ilginin söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu eğilim, dijital medyanın gelişimsel sonuçlarının sosyal etkileşim, dil gelişimi, okuryazarlık becerileri ve yürütücü işlevler gibi çoklu gelişim alanlarını etkileyebileceğine yönelik uluslararası düzeydeki çalışmalarla uyumludur (Hu vd., 2023; Madigan vd., 2019). Buna ek olarak, cihaz kullanım süresi ve dijital medya türleri gibi değişkenlerin (%7,1) bağımlı değişken olarak ele alınması, maruziyetin çocuklar üzerindeki çıktılarına ilişkin bir tespite yöneliktir. Daha düşük oranlarla temsil edilen ebeveyn rolleri, anne-baba-çocuk ilişkisi, problemleri medya kullanımı ve TV alışkanlıkları (her biri %5,7) ise dijital medya kullanımının aile içi dinamikler ve ebeveynlik pratikleri bağlamında incelendiğini

göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital medya kullanımının yalnızca bireysel bir davranış olarak değil, aile sistemi içinde şekillenen bir süreç olduğunu vurgulayan ekolojik yaklaşımlarla örtüşmektedir (Nikken & Schols, 2015). Öz düzenleme, ego sağlamlığı (%4,2) ve problem çözme becerisi (%2,8) gibi daha sınırlı oranda incelenen bağımlı değişkenler; dijital medya kullanımının yürütücü işlevler, duygusal dayanıklılık ve bilişsel süreçlerle ilişkisini anlamaya yönelik çalışmaların henüz gelişme aşamasında olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, sanat algısı, estetik farkındalık ve dijital hikâye anlatıcılığı gibi spesifik değişkenlerin yalnızca %1,4 oranında yer alması, dijital medyanın yaratıcı ve kültürel öğrenme alanlarıyla ilişkisinin alanyazında oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, dijital medyanın çoğunlukla riskli yanları bağlamında ele alınmış olması nedeniyle olumlu, üretken ve pedagojik kullanım biçimlerinin yeterince araştırılmadığını düşündürmektedir. Oysa erken çocuklukta dijital hikâye anlatıcılığı, yaratıcı düşünme ve estetik farkındalık gibi alanlarda dijital araçların olası etkilerini ortaya koyan çalışmalar giderek artmaktadır (Bers, 2020; Stamatiou, 2022). Genel olarak bakıldığında, dijital medya ile ilgili araştırmalarda risk odaklı bağımlı değişkenlerin daha baskın olduğu, buna karşılık yaratıcı, pedagojik ve gelişimsel olarak zenginleştirici kullanım alanlarına yönelik bağımlı değişkenlerin oldukça sınırlı kaldığı söylenebilir. Buradan hareketle, gelecekteki araştırmalarda dijital medyanın hem risklerini hem de potansiyel faydalarını çok boyutlu biçimde ele alacak daha dengeli bir araştırma odağına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır.

Bağımsız değişkenlere ilişkin bulgular, okul öncesi dönemde dijital medya kullanımının büyük ölçüde demografik özellikler üzerinden ele alındığını kanıtlar niteliktedir. Çalışmaların üçte birinden fazlasında (%33,9) demografik değişkenlerin temel belirleyici olarak kullanılması, dijital medya kullanımının çocukların yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve aile yapısı gibi faktörlerle yakından ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Üstündağ (2019), dört-altı yaş çocuklarının dijital oyun tercihlerinin yaş ve cinsiyetle olan ilişkisini incelemiş, Cengiz Saltuk & Erciyes (2020) ise okul öncesi çocukların teknoloji kullanımı ilgili ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ele alarak çocukların teknoloji kullanım süresi, içerik türü ve ebeveyn bilgi düzeyinin, ebeveynin demokratik, baskıcı ya da gevşek olma eğilimleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Literatürde (Rideout, 2017) de benzer şekilde demografik faktörlerin dijital medya kullanım sıklığını, medya tercihini ve teknolojiye erişim düzeyini anlamada kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu sonuçlar, araştırmacıların dijital medya kullanımını sosyo-demografik bağlamda konumlandırarak bu yöndeki eğilimleri değerlendirmeye odaklandıklarını göstermektedir. Çalışmaların %11,3'ünde yer alan ebeveyn tutumları ve cihaz kullanım süreci, dijital medya kullanımının ekolojik bir çerçevede ele alındığını işaret etmektedir. Ebeveynlerin teknolojiye yönelik tutumlarının, sınırlama ve rehberlik biçimlerinin, çocukların medya tüketim alışkanlıklarını doğrudan şekillendirdiği Nikken & Schols'un (2015) çalışmasında da gündeme gelmiştir. Benzer biçimde kullanım süresi, erken çocuklukta medya etkileşiminin niteliğini belirleyen temel bileşenlerden biri olup, çocukların sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimiyle ilişkili risk ve fırsatların değerlendirilmesinde uluslararası düzeyde de sıklıkla analiz edilmektedir (Hinkley vd., 2012; Hinkley vd., 2018; Panjeti-Madan & Ranganathan, 2023; Veldman vd., 2023). Bu nedenle bulgular, çalışmaların önemli bir bölümünün dijital medya kullanımını düzenleyen aile ve süre temelli değişkenlere odaklanarak çocukların medya ile kurduğu ekosistemi anlamaya yöneldiğini göstermektedir. Sosyal beceri düzeyi ve alışkanlıkların bağımsız değişken olarak %9,4 oranında yer alması ise dijital medya kullanımının çocukların günlük davranış örüntüleri ve sosyal yeterlilikleri bağlamında ele alındığını göstermektedir. Bu durum, erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımının yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda sosyal uyum, arkadaşlık ilişkileri ve öz-düzenleme gibi gelişimsel alanlarla ilişkilendirilmesi gerektiğine işaret eden araştırmalarla uyumludur (bkz. Panjeti-Madan & Ranganathan, 2023; Radesky & Christakis, 2016). Daha düşük oranlarda görülen gelişimsel etkiler (%7,5), iletişim/görsel-motor becerileri (%3,7), sanat eğitimi, artırılmış gerçeklik, kodlama eğitimi ve yaratıcılık düzeyi gibi değişkenler; dijital medyanın spesifik gelişim alanları üzerindeki etkilerini analiz eden çalışmaların henüz sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle AR uygulamaları, erken yaşta kodlama ve dijital sanat gibi alanlara dair araştırmaların düşük oranlarda yer alması, okul öncesi dönemde yeni medya araçlarının pedagojik kullanımına ilişkin çalışmaların henüz gelişme aşamasında olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu, teknolojinin hızlı dönüşümüne rağmen okul öncesi dönem araştırmalarının bazı yenilikçi dijital

alanlara uyumunun sınırlı kaldığını belirtmektedir. Genel olarak elde edilen bulgular, okul öncesi dijital medya araştırmalarının ağırlıklı olarak çocuğu çevreleyen demografik ve aile temelli faktörlere odaklandığını; yaratıcılık, kodlama, AR gibi yenilikçi teknolojileri inceleyen çalışmaların ise henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. Bu durum, gelecek araştırmalar için daha geniş kapsamlı, disiplinlerarası ve pedagojik yenilikleri merkeze alan çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Yürütülen bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, eğitimciler, ebeveynler ve araştırmacılar için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Dijital medyanın çok disiplinli yapısı göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi döneme yönelik araştırmalarda psikoloji, sağlık bilimleri ve iletişim bilimleri ile kurulan iş birliklerinin ortak araştırma soruları, paylaşılan ölçme araçları ve bütüncül analiz modelleri üzerinden yürütülmesi; bu iş birliklerini destekleyen sürdürülebilir akademik platformların oluşturulması önerilmektedir.
- İncelenen araştırmalarda ebeveyn görüşlerinin baskın olduğu, öğretmenlere odaklanan çalışmaların ise oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu doğrultuda ailelere yönelik rehberliklerin ekran süresi ve denetim odaklı yaklaşımların ötesine geçerek içerik seçimi ve ebeveyn eşliği boyutlarını kapsamaları; öğretmenlerin dijital medyayı sınıf içinde nasıl konumlandıklarını ve hangi güçlüklerle karşılaştıklarını ele alan uygulama temelli çalışmaların artırılması önerilmektedir.
- Araştırmaların büyük ölçüde orta ve küçük ölçekli örneklerle yürütüldüğü ve belirli üniversiteler ile coğrafi bölgelerde yoğunlaştığı göz önüne alındığında, farklı bölgeleri kapsayan ulusal düzeyde çok merkezli ve büyük örneklemlilerle araştırma ağlarının oluşturulması önerilmektedir.
- İncelenen araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının çoğunlukla ekran süresi ve kullanım sıklığı gibi sınırlı değişkenlere odaklandığı görülmektedir. Gelecek çalışmalarda uyku düzeni, fiziksel aktivite, duygusal düzenleme, problem çözme ve kaygı gibi gelişimsel ve sağlık temelli değişkenleri kapsayan, okul öncesi döneme özgü ve kültürel açıdan duyarlı yeni ölçme araçlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça / Reference

- Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H., & Aral, N. (2017). Penn etkileşimli akran oyun ölçeği öğretmen formunun (PEAOÖ-Ö) uyarılama çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 104–119.
- Alisinanoğlu, F., & Özbey, S., (2009). Anaokulu ve anasınıflı davranış ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 4(1), 173–198.
- Alper, İ. T. (2024). Okul öncesi dönemde dijital medya ve mobilleşme. İçinde I. F. Ata (Ed.), *Mobil dönüşüm: Medya ve eğitim pratikleri* (145–165). Eğitim Yayınevi.
- American Academy of Pediatrics (2016). Media and young minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591>
- Anderson, D. R., & Subrahmanyam, K. (2017). Digital screen media and cognitive development. In S. L. Calvert & B. J. Wilson (Eds.), *The Wiley handbook of children, adolescents, and media*. Wiley-Blackwell.
- Arslan, E., Bütün, P., Doğan, M., Dağ, H., Serdarzade, C. & Arıca, V. (2014). Çocukluk çağında bilgisayar ve internet kullanımı. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 4(3), 195–201. <https://doi.org/10.5222/buchd.2014.195>
- Aşkın Bozkurt, B. (2023). *İletişim teknolojileri çağında ebeveynlik pratikleri: Erken çocukluk döneminde medya kullanımı* (Doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi.
- Atabay, E., & Albayrak, M. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarına oyunlaştırma ile algoritma eğitimi verilmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 8(3), 856–868. <https://doi.org/10.21923/jesd.672232>
- Bağatarhan, T. (2023). Okul öncesi dönem çocuklarında dijital oyun bağımlılık eğilimi ve problem davranışları, *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(5), 179-193. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1342294>
- Bakırcı, B. (2024). *Okul öncesi dönem 48-72 aylık çocukların dijital medya ekranını problemlili kullanımlarının ve sosyal becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Bastırmacı, Ş. (2022). *48-72 aylık çocukların annelerinin, ebeveynlik tutumları ile ebeveyn-çocuk medya aracılık rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Bay, D. N. (2022). The perspective of preschool teachers on the use of digital technology. *Southeast Asia Early Childhood Journal*, 11(2), 87-111. <https://doi.org/10.37134/saecj.vol11.2.6.2022>
- Bers, M. U. (2020). *Coding as a playground: Programming and computational thinking in the early childhood classroom* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003022602>
- Bilgi, A. (2005). *Bilgisayar oyunu oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin saldırganlık, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. In R. M. Lerner & W. Damon (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (6th ed.), (pp. 793–828). John Wiley & Sons.
- Budak, K. S., & Işıkoğlu, N. (2022). Dijital oyun bağımlılık eğilimi ve ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeklerinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(3), 693–740. <https://doi.org/10.30964/auebfd.939653>
- Cengiz Saltuk, M., & Erciyes, C. (2020). Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 4(2), 106–120. <https://izlik.org/JA23XD66PX>.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Cordes, C., & Miller, E. (2000). *Fool's gold: A critical look at computers in childhood*. Alliance for Childhood.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Sage.
- Çalhan, C. (2023). *Ebeveynlerin medya aracılık rolleri ile okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılık eğilimi arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi), Mardin Artuklu Üniversitesi.
- Çiçek, E. N. (2024). *Etkileşimli kitap okumanın 48-72 aylık çocukların erken okuryazarlık becerileri ve yürütücü işlevleri üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi), Bartın Üniversitesi.

- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D., & Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 Ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 63-74.
- Einarsdóttir, J. (2007). Research with children: Methodological and ethical challenges. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 197–211. <https://doi.org/10.1080/13502930701321477>
- Ergüleç, F., & Kiremit, R. F. (2019). Tablet bilgisayarların okul öncesi dönemde resim çiziminde kullanılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(1), 17-36. <https://doi.org/10.17244/eku.447167>
- Ergüney, M. (2017). İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulak Bilge Dergisi*, 5(17), 1917-1938. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-17-10>
- Erkol, Y., & Küçük, S. (2023). Çocuklarda problemlili medya ve dijital oyun kullanımı: Hastaneye yatış deneyiminin etkisi ve hemşirelik yaklaşımları. *Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 31–42.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2015). *How to design and evaluate research in education* (9th ed.). McGraw-Hill.
- Furuncu, C., & Öztürk, E. (2020). Problemlili medya kullanım ölçeği Türkçe formunun geçerlik güvenirlik çalışması: Çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535–566. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043237>
- Gough, D., Oliver, S., & Thomas, J. (2012). *An introduction to systematic reviews*. Sage.
- Gökçen, A. (2023). *Çocukların ekran kullanım özellikleri, dijital oyun bağımlılık eğilimleri, sosyal yetkinlik ve davranış durumları ve ebeveyn rehberlik stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi.
- Gözen, G., Karakaş, N., Şahin, C., Özpoyraz, E., Altundal, M. ve Acar, I. H., (2021). *Erken çocuklukta teknolojik cihazlar aracılığı ile öğrenme*. (Çocuk Gelişim ve Öğrenme Çalışmaları Laboratuvarı), Özyeğin Üniversitesi.
- Günüç, S., & Atli, S. (2018). 18-24 Aylık bebeklerde teknolojinin etkisine yönelik ebeveyn görüşleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5(2), 205–226. <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0047>
- Hinkley, T., Brown, H., Carson, V., & Teychenne, M. (2018). *Cross-sectional associations of screen time and outdoor play with social skills in preschool children*. *PLoS ONE*, 13(4), e0193700. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0193700>
- Hinkley, T., Salmon, J., Okely, A. D., Crawford, D., & Hesketh, K. (2012). Preschoolers’ physical activity, screen time, and compliance with recommendations. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 44(3), 458–465. <https://doi.org/10.1249/MSS.0b013e318233763b>
- Hirsh-Pasek, K., Zosh, J. M., Golinkoff, R. M., Gray, J. H., Robb, M. B., & Kaufman, J. (2015). Putting education in “educational” apps: Lessons from the science of learning. *Psychological Science in the Public Interest*, 16(1), 3–34. <https://doi.org/10.1177/1529100615569721>
- Holloway, D., Green, L. & Stevenson, K. (2015). Digitods: Toddlers, touch screens and Australian family life. *M/C Journal*, 18(5). <https://doi.org/10.5204/mcj.1024>
- Hu, Y. X., Xing, B., Wang, H. J., Hania, A., & Wang, Z. D. (2023). Screen time and children: the relationship between preschool children’s household screen media experience and executive functioning. *Open Journal of Social Sciences*, 11, 470-485. <https://doi.org/10.4236/jss.2023.116031>
- Huffstetter, M., King, J. R., Onwuegbuzie, A. J., Schneider, J. J., & Powell-Smith, K. A. (2010). Effects of a computer-based early reading program on the early reading and oral language skills of at-risk preschool children. *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, 15(4), 279–298. <https://doi.org/10.1080/10824669.2010.532415>
- Işıkoğlu Erdoğan, N. (2019). Dijital oyun popüler mi? Ebeveynlerin çocukları için oyun tercihlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(46), 1–17. <https://doi.org/10.9779/pauefd.446654>
- Işıkoğlu, N., & Ergenekon, E. (2021). Bebeklerin teknolojik araçları kullanmalarıyla ilgili anne görüşleri. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(1), 117-140. <https://doi.org/10.30964/auebfd.767338>

- İnci, M. A., & Kandır, A. (2017). Okul öncesi eğitimde dijital teknolojinin kullanımıyla ilgili bilimsel çalışmaların değerlendirilmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1705–1724. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.335370>
- Jogezai, N. A., Koroleva, D., & Baloch, F. A. (2023). Teachers' digital competence in the post COVID-19 era: The effects of digital nativeness, and digital leadership capital. *Contemporary Educational Technology*, 15(4), ep466. <https://doi.org/10.30935/cedtech/13620>
- Kara, D. (2023). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı eğilimleri ile akran oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Kaynak, K. B., Kan, A., & Kurtulmuş, Z. (2016). 36-72 aylık çocuklara yönelik "saldırganlık yönelim ölçeği" geliştirme çalışması. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 1457–1474. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9385>
- Kelekçi Olgun, M. (2017). Okul öncesi dönemde dijital yolla sanat eğitimini destekleyen örnek bir çalışma. *Beykoz Akademi Dergisi*, 5(2), 123–133. <https://doi.org/10.14514/BYK.m.21478082.2017.5/2.123-133>
- Kılıç, A. O. (2017). *1-60 ay arası çocuklarda mobil medya cihazı kullanımı* (Uzmanlık tezi), Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- Kılınç, S. (2015). *Okul öncesi çağındaki çocukların teknoloji kullanımı hakkında ebeveyn görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Dumlupınar Üniversitesi.
- Lerner, C., & Barr, R. (2014). Screen sense: Setting the record straight. *Zero to Three*, 35(4), 1–10.
- Lissak, G. (2018). Adverse physiological and psychological effects of screen time on children and adolescents: Literature review and case study. *Environmental Research*, 164, 149–157. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2018.01.015>
- Livingstone, S., & Blum-Ross, A. (2020). *Parenting for a digital future: How hopes and fears about technology shape children's lives*. Oxford University Press.
- Madigan, S., Browne, D., Racine, N., Mori, C., & Tough, S. (2019). Association between screen time and children's performance on a developmental screening test. *JAMA Pediatrics*, 173(3), 244–250. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.5056>
- Mansız, A. S., & Kolburan, G. (2022). Dijital oyunlar ile şiddet ve saldırganlık arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(83), 1389–1407. <https://doi.org/10.17755/esosder.842442>
- Merdin, E. (2023). Türkiye'de erken çocukluk döneminde dijital medya kullanımı ile ilgili gerçekleştirilmiş lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 114, 8092–8098. <https://doi.org/10.29228/sssj.71556>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Nikken, P., & Schols, M. (2015). How and why parents guide the media use of young children. *Journal of Child and Family Studies*, 24(11), 3423–3435. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0144-4>
- OECD (2025). *How's life for children in the digital age?*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/0854b900-en>.
- Oğuz, V., & Köksal Akyol, A. (2014). Problem çözme becerisi ölçeği (PÇBÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 105–122. <https://doi.org/10.14812/cufej.2015.006>
- Omrak, C. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve duyu düzenleme becerilerinin teknoloji kullanımıyla ilişkisi* (Yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi.
- Oral Paksoy, S. A., & Arslan, E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyon izleme ve bilgisayar oynama sürelerinin görsel-motor entegrasyonu açısından incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 379–390. <https://doi.org/10.21666/muefd.714669>
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2023). *Empowering young children in the digital age*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/50967622-en>.
- Ömeroğlu, E., Büyükoztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Kılıç Çakmak, E., Özyürek, A., Gültekin Akduman, G., Günündi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Yurt, Ö., Koğar, H., & Karayol, S. (2014). Okul

- öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(8), 37–46.
- Öner, D. (2020). Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı ve dijital oyunlar: okul öncesi öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 138–154. <https://doi.org/10.29129/inujgse.715044>
- Özdemir Ürün, B. C., & Oğuz Atıcı, V. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(17), 38–54. <https://doi.org/10.46872/pj.439>
- Özgörü, H., Tutar, Ş., & Şensoy, Ö. (2024). Ebeveynlerin gözünden çocuklarının problemlı medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(4), 620–629. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.1490099>
- Özkan, A. (2016). *Dijital medya ve sosyalleşme: sosyalleşmenin yeni boyutları* (Doktora tezi), Sakarya Üniversitesi.
- Özkan, B. (2017). Anne görüşlerine göre 5-6 yaş çocukların bilgisayar/tablet kullanım düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(54), 390–399. <https://doi.org/10.16992/ASOS.12893>
- Öztürk, B. G. (2021). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile teknolojik cihaz kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.
- Panjeti-Madan, V. N., & Ranganathan, P. (2023). *Impact of screen time on children’s development: Cognitive, language, physical, and social and emotional domains. Multimodal Technologies and Interaction*, 7(5), 52. <https://doi.org/10.3390/mti7050052>
- Patton, M. (2015). *Qualitative research and evaluation methods* (4th ed.) Sage.
- Paudel, S., Jancey, J., Subedi, N., & Leavy, J. (2017). *Correlates of mobile screen media use among children aged 0–8: A systematic review. BMJ Open*, 7, e014585. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-014585>
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Blackwell.
- Piaget, J. (1964). Cognitive development in children: Piaget development and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3), 176–186. <http://dx.doi.org/10.1002/tea.3660020306>
- Plowman, L. & Stephen, C. (2014). Digital play. In L. Brooker, M. Blaise, & S. Edwards (Eds.), *The SAGE handbook of play and learning in early childhood* (pp. 330–341). Sage.
- Plowman, L., McPake, J. & Stephen, C. (2012) Extending opportunities for learning: The role of digital media in early education. In S. Suggate & E. Reese (Eds.), *Contemporary debates in child development and education* (pp. 95–104). Routledge.
- Radesky, J. S., & Christakis, D. A. (2016). Increased screen time: Implications for early childhood development and behavior. *Pediatric Clinics of North America*, 63(5), 827–839. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2016.06.006>
- Rideout, V. (2017). *The common sense census: Media use by kids age zero to eight in America, a common sense media research Study*. Inter-university Consortium for Political and Social Research. <https://doi.org/10.3886/ICPSR37491.v2>
- Rosen, L. D., Lim, A. F., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J. M., & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in Human Behavior*, 35, 364–375. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.01.036>
- Sabuncu, F. H., Çukurbaşı Çalışır, E., Genç, G., & Özarslan, Y. (2023). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler. *Atatürk Üniversitesi Yayınları*, 51, 26–36. <https://doi.org/10.5152/AUJKKEF.2023.22162>
- Seferoğlu, S. S. & Akbıyık, C. (2009). Bilgisayar öğretmenlerinin bakış açısıyla yönetici ve öğretmen beklentileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 497–514.
- Stamatios, P. (2022). Can preschoolers learn computational thinking and coding skills with scratchjr? A systematic literature review. *International Journal of Educational Reform*, 33(1), 28–61. <https://doi.org/10.1177/10567879221076077>

- Şahin, B. (2022). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin dijital oyun oynama özelliklerine göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi.
- Şahin, C., & Korkmaz, Ö. (2011). İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 101–115.
- Şahin, M. C., Taş, I., Oğul, İ. G. Çilingir, E. & Keleş, O. (2015). Tablet bilgisayarların okul öncesi eğitimde destek materyali olarak kullanılmasının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 335–348. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2015.15.2-5000161327>
- Şen, M., Demir, E., Teke, N., & Yılmaz, A. (2020). Erken çocukluk ebeveyn medya aracılık ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 228–265. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.646852>
- Şimşek, Z. C., Canbeldek, M., & Işıkoğlu, N. (2023). Ebeveynlerin pandemi sürecinde dijital ebeveynlik uygulamalarına yönelik deneyimleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 250–271. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1221315>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.
- Toksoy, K. (2018). Dijital medyanın 18 ay–3 yaş arasındaki çocukların gelişimine etkisi (Uzmanlık tezi), Gazi Üniversitesi Hastanesi.
- Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Devenci, T., & Akbulut, A. (2016). Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2263–2278.
- Tosuntaş, Ş. B., Emirtekin, E., & Süral, İ. (2019). Eğitim ve öğretim teknolojileri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(1), 85–93.
- Tutkun, O. (2021). Internet access, use and sharing levels among students during the teaching learning process. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(3), 152–160.
- Ünsal, A. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâsı ve dijital oyun bağımlılıklarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.
- Üstündağ, A. (2019). 4–6 yaş arası çocuklar tarafından tercih edilen dijital oyunlar. *ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 1–19. <https://izlik.org/JA77EX38RG>
- Veldman, S. L. C., Altenburg, T. M., Chinapaw, M. J. M., & Gubbels, J. S. (2023). *Correlates of screen time in the early years (0–5 years): A systematic review*. *Preventive Medicine Reports*, 33(1), 102214. <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2023.102214>
- Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118–144. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
- Werling, A. M., Kuzhippallil, S., Emery, S., Walitza, S., & Drechsler, R. (2021). Problematic use of digital media in children and adolescents with a diagnosis of attention-deficit/hyperactivity disorder compared to controls: A meta-analysis. *Journal of Behavioral Addictions*, 11(2), 1–15. <https://doi.org/10.1556/2006.2022.00007>
- Yazıcı, E., Keskin, H. K. & Gelişli, Y. (2022). Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim: okul öncesi öğretmenlerinin sürece ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1371–1408. <https://doi.org/10.17152/gefad.1120321>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2021). Sosyal medya, dijital bağımlılık ve siber zorbalık ekseninde değişen aile ilişkileri üzerine bir değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(5), 1237–1258. <https://doi.org/10.18506/anemon.892144>
- Yıldız, K. H., & Akyel, Y. (2024). Okul öncesi dönem çocukları ve ilkökul öğrencilerinin teknoloji kullanım düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(5), 354–372. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2024.1397>
- Yılmaz, D., & Güney, R. (2021). Medyanın çocuklar üzerindeki etkileri ve kullanımına ilişkin öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(4), 486–494. <https://doi.org/10.46483/deuhfed.829839>
- Yılmaz, K. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyun bağımlılığı ve iletişim becerilerinde annelerinin sosyal medya bağımlılıklarının aracı rolü* (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.

Yiğit, E. & Günüç, S. (2020). Çocukların dijital oyun bağımlılığına göre aile profillerinin belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 144-174.
<https://doi.org/10.33711/yyuefd.691498>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The digital transformation process has fundamentally reshaped the ways in which individuals communicate, learn, and interact; preschool-aged children are among the groups most affected by this transformation. During this critical developmental stage, when the brain is developing rapidly, and children are most receptive to environmental stimuli, they are increasingly engaging with colorful, dynamic, and audio-rich digital content. Children between the ages of 2 and 7—a period Piaget (1964) defined as the stage of intuitive thinking—interact more easily with concrete and visually engaging stimuli, which explains why digital media holds such strong appeal for this age group. While digital tools have been shown to enhance learning potential when used with appropriate content and adult guidance (Hirsh-Pasek et al., 2015), excessive and uncontrolled use may lead to concerns such as attention deficits, social skill deficiencies, and technology addiction (Arslan et al., 2014). Although research on this topic in Turkey has increased in recent years, existing studies have not been systematically addressed, and gaps in the field have not been sufficiently highlighted (Sabuncu et al., 2023). Based on this need, the study aims to systematically examine research conducted in Turkey between 2014 and 2024 on digital media in the preschool period, analyzing various characteristics of these studies.

2. METHOD

The study was designed using a systematic review methodology; data were collected through a document review. The study sample was determined using criterion sampling and included Turkish studies published between 2014 and 2024 that addressed digital media, targeted the preschool age group, and were conducted in the Turkish context. Searches in the Higher Education Council National Thesis Center, Google Scholar, DergiPark, and ULAKBİM databases yielded a total of 89 studies meeting the criteria: 46 articles, 35 master's theses, 3 doctoral dissertations, 3 conference papers, and 2 specialist theses. Using the "Digital Media Research Review Form," developed by the researchers and refined through expert input, each study was evaluated based on its year, research type, university and department, research method, sample characteristics, data collection tools, analysis methods, and dependent and independent variables. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency and percentage values.

3. FINDINGS, DISCUSSION, AND RESULTS

An analysis of the distribution by year reveals that 2022 had the highest number of studies (16.8%). This increase is linked to the widespread adoption of remote learning in the post-pandemic era, children's increased exposure to digital media, and rising parental awareness. Studies have shown that COVID-19 radically increased preschool children's screen times to an average of 235 minutes per day, while teachers were compelled to integrate digital tools into classroom practices and manage new pedagogical responsibilities (Bay, 2022; Jomezai et al., 2023; Şimşek et al., 2023; Yazıcı et al., 2022). The balanced ten-year distribution suggests digital media has become a permanent research focus rather than a temporary trend, paralleling international literature increasingly framed through ecological perspectives and risk-opportunity balances (Livingstone & Blum-Ross, 2020). Articles accounted for the largest share of study types (51.7%), followed by master's theses (39.3%), consistent with Merdin's (2023) finding that Turkish graduate studies in this area predominantly emerge at the master's level. The low proportion of doctoral dissertations may be related to the limited number of doctoral students in Turkey and the more comprehensive nature of doctoral research. The concentration of studies in specific institutions—with Gazi University (15%) standing out—points to the need for broader geographical representation. While Basic Education dominated the sub-discipline distribution (47.5%), the involvement of Child Development, Psychology, and Child Health and Diseases confirms that digital media research is expanding toward an interdisciplinary structure.

Quantitative methods (55.1%) were predominant, reflecting researchers’ preference for producing measurable and generalizable results (Çiçek, 2024; Oral Paksoy & Arslan, 2021). The limited use of qualitative (25.8%) and mixed-methods (19.1%) approaches highlights a need for deeper, context-sensitive inquiry, as qualitative studies offer rich data on how digital media is embedded in daily interactions and pedagogical contexts (Atabay & Albayrak, 2020; Kelekçi Olgun, 2017). Parents and children were the most frequently studied groups (each 33.7%); however, teachers and multi-actor groups were largely absent—a gap particularly significant given that children’s media experiences are shaped within a broader social ecosystem (Bronfenbrenner & Morris, 2006; Plowman et al., 2012). Sample sizes concentrated in the 201–500 (37.1%) and 0–50 (31.5%) ranges underscore the need for large-scale national studies (Erkol & Küçük, 2023). Scales were the dominant data collection tool (50%), with the Digital Play Addiction Tendency Scale (32.6%) most frequently used, situating studies within a risk-focused framework. The limited use of observation (7.6%) suggests insufficient naturalistic data on children’s daily digital experiences (Werling et al., 2021). The independent samples t-test (14.5%) and one-way ANOVA (12.7%) were the most common analysis techniques, alongside content analysis (12.7%), reflecting dual reliance on quantitative and qualitative traditions (Sabuncu et al., 2023; Tosuntaş et al., 2019).

Among dependent variables, technological device use and digital game addiction were most frequently studied (each 17.1%), confirming a risk-oriented focus. Social skills and competence (10%) and children’s developmental and learning levels (8.5%) were also prominent, consistent with international evidence that digital media affects language, literacy, and executive functions (Hu et al., 2023; Madigan et al., 2019). Creative and pedagogical dimensions—such as artistic perception, aesthetic awareness, and digital storytelling—accounted for only 1.4%, indicating that the productive potential of digital media remains largely unexplored despite growing international evidence (Bers, 2020; Stamatios, 2022). Among independent variables, demographic characteristics (33.9%) were dominant, consistent with international findings on the role of age, gender, and socioeconomic status in shaping children’s media habits (Rideout, 2017). Innovative fields such as coding education and augmented reality each represented only 1.8%, suggesting that research on new media tools in preschool education is still nascent. Taken together, these findings indicate that significant gaps persist in methodological diversity, sample scope, interdisciplinary collaboration, and pedagogical focus. Future studies are recommended to adopt large-scale, multi-center designs and mixed-methods approaches while incorporating teacher perspectives and the creative educational dimensions of digital media.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Birinci yazar (%60 oranında) araştırmanın kavramsallaştırılması, araştırma deseninin ve yönteminin belirlenmesi, verilerin düzenlenmesi ve kontrolü, bulguların ve tartışmanın değerlendirilmesi, makalenin gözden geçirilmesi ve son hâlinin düzenlenmesi aşamalarında;

ikinci yazar (%40 oranında) ise alanyazın taraması, veri toplama, verilerin analizi, bulguların raporlanması, tabloların hazırlanması ve makalenin ilk taslağının yazılması aşamalarında katkıda bulunmuştur.

Her iki yazar da makalenin yayına hazır hâlini incelemiş ve yayımlanmasını onaylamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bir bağlantı yer almamakta olup yazarlar arasında hiçbir çıkar çatışması bulunmamaktadır.